

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Негово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Ређу Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза рачанског — по молби, и

за полицијског писара треће класе среза јабланичког Гаврила Николића, полицијског писара исте класе среза левачког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. јануара 1910. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу децембру 1909. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца децембра прошле године извршено је у Србији:

1. Убивања	29
2. Детоубиства	1
3. Нехотичних убивања	3
4. Покушаја убивања	32
5. Разбојништва	9
6. Тешких телесних повреда	10
7. Паљевина	75
8. Опасних крађа	185
9. Злонамерних поништаја туђих ствари	7

Од изложених дела пронађено је:

Убивања	28	или	96	%
Детоубиства	1	»	100	%
Нехотичних убивања	3	»	100	%
Покушаја убивања	32	»	100	%
Разбојништва	9	»	100	%
Тешких телесн. повреда	10	»	100	%
Паљевина	8	»	1.06	%
Опасних крађа	65	»	35	%
Злонамерних поништаја туђих ствари	1	»	14	%

Највећи број убивања извршен је помоћу *ватреног оружја* (15), затим помоћу

оштрог оруђа (8), *тупог* (3), *задављивањем* (2) и *тровањем* (1).

Узроци њиховом извршењу леже: у *међусобној свађи* и *домаћој распри* за 18 случајева, у *освети* за 6, у *вршењу званичне дужности* за 1 и у *користољубљу* за 1 случај. За 3 случаја узроци су *непознати*.

Посматрана према местима, изложена убиства извршена су: у срезу расинском 6, у срезу пожаревачком 3 (1 непронађено), у срезу посавском округа београдског 2, у срезу јабланичком 2, у срезу лесковачком 2, у срезу гружанском 2, и по 1 у срезовима: грочанском, неготинском, параћинском, деспотовачком, нишком, моравском округа пожаревачког, подунавском, бољевачком, прокупачком, косаничком, златиборском и у вароши Пожаревцу.

Детоубиство (пронађено) извршено је у срезу пожешком.

Нехотична убиства (сва пронађена) извршена су по 1 у срезовима: подгорском, неготинском и звишком.

Покушаји убивања (сви пронађени) извршени су у срезовима: посавском округа београдског 4, у срезу гружанском 3; по 2 у срезовима: тамнавском, мачванском, таковском, орашком и добричком; по 1 у срезовима: параћинском, оба моравска, нишком, љубишком, прокупачком, ужичком, аријском, пожешком, жичком, студеничком и у варошима: Крагујевцу, Смедереву, Ужицу и Београду.

Узроци овим делима махом су у међусобна свађа и освета.

Разбојништва (сва пронађена) извршена су: у срезу зајечарском 2 и по 1 срезовима: крајинском, кључком, поречком, параћинском, љубишком, бољевачком и пожешком.

Тешке телесне повреде (све пронађене) извршене су у срезу трстеничком 2 и по 1 у срезовима: посавском округа београдског, колубарском округа ваљевског, лесковачком, гружанском, крагујевачком, рамском, љубишком и прокупачком.

Паљевине су извршене: у срезу лепеничком 11 (2 пронађене), у срезу деспотовачком 6 (1 пронађена), у срезу јабланичком 4, у срезу косаничком 4, у срезу врачарском 3, у срезу параћинском 3, у срезу сврљишском 3 (1 пронађена), у срезу звишком 3, у срезу орашком 3 и у срезу драгачевском 3; по 2 у срезовима: грочанском, посавском округа ваљевског, крагујевачком, трстеничком, подунавском, златиборском и у вароши Пожаревцу; по 1 у срезовима: пчињском, власотиначком (пронађена), јасеничком округа крагујевачког, крајинском, брзопаланачком, копаоничком (пронађена), левачком (пронађена), алексиначком, поцерском, млавском, таковском, бољевачком, тимочком (пронађена), добричком, рачанском, трнавском, моравичком и у вароши Зајечару.

Вредност ових паљевина износи око 13.500 динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу ресавском 17 (5 пронађених), у Београду 13 (8 пронађених), у срезу бољевачком 9, у срезу посавском округа ваљевског 8 (2 пронађене), у срезу лепеничком 8 (1 пронађена) у срезу алексиначком 8 (5 пронађених), у срезу пожаревачком 7 (1 пронађена), у срезу зајечарском 7 (3 пронађене), у срезу ваљевском 6 (1 пронађена), у вароши Пожаревцу 6 (2 пронађене), у срезу посаво-тамнавском 6 (2 пронађене), у срезу љубишком 5 (све пронађене), у срезу гружанском 4 (1 пронађена), у срезу параћинском 4 (2 пронађене), у срезу нишавском 4 (1 пронађена), у срезу звишком 4 (2 пронађене), у срезу жичком 4 (1 пронађена), у срезу врачарском 3, у срезу грочанском 3, у срезу колубарском округа београдског 3 (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког 3 (1 пронађена), у срезу неготинском 3 (1 пронађена), у срезу крајинском 3 (1 пронађена), у срезу млавском 3; по 2 у срезовима: космајском (1 пронађена), лесковачком (1 пронађена), пчињском, жупском (обе пронађене), темнишком, лужничком (1 пронађена), рамском (обе пронађене), орашком (обе про-

нађене), тимочком, заглавском, појешком (обе пронађене), и у варошима: Крагујевцу (1 пронађена) и Ћуприји (1 пронађена); по 1 у срезovima: подгорском, ма-суричком, крагујевачком, брзопаланачком, ражањском, моравском округа нишког (пронађена), сврљашком (пронађена), ма-ванском, рађевском, голубачком (пронађена), јасеничком округа смедеревског (пронађена), добричком, косаничком, у-жичком (пронађена) и у варошима: Него-тини, Нишу, Пироту и Ужицу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око 17.000 динара.

Злонамерни попиштаји туђих ствари извршени су по 1 у срезovima: власоти-начком, брзопаланачком, жупском, зви-шком, бољевачком, заглавском и у ва-роши Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око 1.200 динара.

Сем изложених дела у току месеца децембра прошле године извршено је у Србији још и 11 самоубиства, и то у Београду 2 и по 1 у срезovima: врачар-ском, расинском, рађевском, тимочком, моравичком, жичком и у варошима: Ва-љеву, Зајечару и Чачку.

Ова су самоубиства извршена: *веша-њем* 6, *ватреним оружјем* 4 и *тровањем* 1. Узроци њиховом извршењу леже: у *ду-шевном растројству* за 4 случаја, у *страху од казне* за 2, у *домаћим неуритликама* за 2, у *старачкој изнемоглости* за 1, у *очајању* за 1 и у *љубави* за 1 случај.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У Ж И	Убиства	Догоубиства	Шехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Славања	Тешке телесне повреде	Палежине	Опасне крађе	Злонамерни попиштаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	6	—	—	1	5	11	—	1	—
2	« ваљевски	—	—	1	—	—	—	1	2	15	—	1	—
3	« врањски	4	—	—	—	—	—	1	6	5	1	—	—
4	« крагујевачки	2	—	—	4	—	—	2	14	18	—	—	—
5	« крајински	1	—	1	—	3	—	—	2	8	1	—	—
6	« крушевачки	6	—	—	—	—	—	—	3	3	1	1	—
7	« моравски	2	—	—	1	1	—	—	10	25	—	—	—
8	« нишки	1	—	—	2	—	—	—	4	11	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—
10	« подрински	—	—	—	2	—	—	—	1	8	—	1	—
11	« пожаревачки	5	—	1	1	—	—	1	6	23	1	—	—
12	« руднички	—	—	—	3	1	—	1	1	5	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	3	—	—	—	5	3	—	—	—
14	« тимочки	1	—	—	—	3	—	—	3	20	2	2	—
15	« топлички	2	—	—	3	—	—	1	5	2	—	—	—
16	« ужички	1	1	—	4	1	—	—	3	4	—	—	—
17	« чачански	—	—	—	2	—	—	2	5	4	—	3	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	13	1	2	—
Свега:		29	1	3	32	9	—	10	75	185	7	11	—

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 18. јануара 1910. године АБр. 144, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НЕКОЛИКО ПОГЛЕДА НА РЕЗУЛТАТЕ ХЕМИЈСКЕ АНАЛИЗЕ КАО ДОКАЗНИ МАТЕРИЈАЛ ПРИ СУМЊИ НА ТРОВАЊЕ

(НАСТАВАК)

Али бљување и пролив не морају бити увек знак првог и непосредног дејства унета отрова. Има случајева, где се отров ресорбује, тј. у крв и тело пређе, па тек онда и ошет на желуцац и црева тако дејствује, да у њима изазове бљување и пролив (т. з. секундарно проливаче и бљување). Разуме се, да се и тим начином може

отров из тела тако елиминисати да га после хемијска анализа не може констатовати. Тај начин елиминације из тела доказан је већ за неколико врста жестоких отрова — нпр. за арсен и живу.

Неких врста отрова може из тела нестати и евапоризањем (ветрењем, хлапљењем). Нарочито се на тај начин могу из тела изгубити врло хлапљиви отрови — било то већ за време последњих часова живота отроване особе, било после њене смрти. Тако се нпр. из тела врло ласно евапорисањем изгуби хлороформ, етар, цијановодонична киселина итд. А чим је то могућно, онда је сасвим природно, да и у таким случајевима тровања хемијска анализа лешинских делова може остати негативна, и ако је сумњиво лице доиста

од тих отрова умрло. С тога неки стручњаци (Шрасман) саветују, да се при сумњи на тровање хлороформом или цијановодоничном киселином поред осталих делова лешинских пошље на хемијску анализу и мозак — као орган, који је кожным и коштаном покривачем својим (добањом) од евапорације најбоље заштићен; — у коме ће се, дакле, тако хлапљиви отрови најдуже задржати.

Има опет отрова, који се лако и брзо разменом и прометом материја у живом телу из њега елиминису. Ту особину имају нарочито отрови, који се ласно растварају, или који су у гасовитом стању. Тако се нпр. дисањем свежег ваздуха и разним оксидационим процесима у крви при тровању »ћумуром« претвара моноксид угља (СО) у диоксид угља (СО₂), па се онда на плућа (а нешто и на кожу) из тела тако истури, да га после извесног времена хемијском анализом (спектроскопски) није могућно у крви констатовати, и ако је он поуздано своје отровно дејство извршио. Слично, и ако спорије, губи се оксидационим процесима у ћелијама тела и фосфор, чим тровано лице дуже у животу остане.

Други отрови елиминису се опет — кад раније кад касније — *комилициранијем, виталним процесима промета* — поглавито на бубреге (мокраћом), па онда на жлезде и њихове секрете (нпр. пљувачком, млеком, жучи), на кожу (знојем) итд. Тако се нпр. брзо ресорбују а брзо и елиминису кураре и калијеве соли (ако их на уста унесемо), па их зато после и не можемо у лешини хемијски констатовати. Шта више, и сам арсен (сичан, мишмор) може се из жива тела сасвим елиминисати, само ако је за то имао довољно времена — а то ће рећи: ако је отрована особа дуже живела, па тек онда од тровања умрла. Где би се, дакле, тичало лешина, које су под таким приликама троване и отроване, да им се отров још за живота прометом материја могао из тела сасвим или делимиче елиминисати и изгубити: ту ће, наравно, и хемијска анализа дати или сасвим негативан или врло сумњив и непоуздан резултат — нарочито у квантитативном погледу.

На пеход хемијске анализе може утицати и та околност, што се трованим особама дају и лекови, којима је задаћа, да што поузданије и брже неутралишу или униште отровну природу унесеног отрова, те тако ублаже или сасвим спрече његово дејство (т. з. *антидоти или утјуци отровима*). Ти лекови су, наравно, таког хемијског састава, да у извесним приликама мењају и хемијски карактер отрову, чим се с њим смешају, па тиме и његово физиолошко и патолошко дејство. Ако, дакле, тако измењен отров дође на хемијску анализу, онда се може десити, да га хемичар никако не може ни констатовати.

Сличне измене у саставу отрова могу настати и у оним случајевима тровања, где би се непосредно или у брзо иза једног отрова узео у тело и други који — рецимо од стране каквог упорног самоубијце. Тако би се нпр. у свом дејству и у својој хемијској конституцији донекле

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

реметили и неутралисали сулфат бакра (плава или модра галица) и фосфор.

У том истом смислу могу да изазову извесне промене у саставу отрова *какви додаци или смесе лешинским деловима*, па да тиме отежају хемичару посао, или да му га баш сасвим онемогуће. Има нпр. лекара обдуцената, који ће лети лешинским деловима додати алкохола или другог ког средства, које органске материје конзервише или десодорише, како путем не би од трулежи страдали, те гасовима распадања и саме судове разбили — па и то може бити од значаја по ток хемијске анализе и њен исход. Тако се нпр. зна, да додавање алкохола лешинским деловима јако отежава тачну хемијску анализу код сумње на тровање фосфором и карболном киселином.

Најпосле ваља имати на уму, да и најсавршенији регулатив (правилник) за секцију лешева и пошљање лешинских делова ради хемијске анализе ипак не може да предвиди све *евентуалности*, које се за време ислеђења могу као важне истаћи, на које, дакле, ваља нарочиту пажњу обратити. Да не спомињем оне честе случајеве, где обдуценат аналитичару пошље тако мало материјала, да се на њему не може тачно и поуздано квалитативна и квантитативна хемијска анализа извести,¹⁾ или да не пошље све, што је обично за такве анализе неопходно потребно, или да пошље тако, како би се сумњиви материјал могао из судова извадити, па другим заменити — јер то би већ била погрешка против правилника, који је у важности — ваља се сетити и оних прилика у томе питању, које не зависе толико од одредаба званичних правилника, колико од спреме, увиђавности и смишљене иницијативе самога обдуцената, а у гдекојим случајевима баш и следника. Тако се нпр. за хемијску анализу обично шаљу само горњи делови апарата за варење (једњак, желудац и горњи део танког црева), а има прилика, где је за исход анализе и правилну процену самога случаја баш доњи део од много већег значаја (нпр. при дуготрајном тровању фосфором, при апликацији отрова клистиром на задње црево итд.). Исто тако ретко се кад шаље хемичару садржина мокраћне бешике из лешине, или повећа количина крви, а и једно и друго могло би у извесним случајевима врло згодно послужити тачном ислеђењу каквог случаја тровања. По где-када се може отров само још у мокраћи констатовати, а познато је и то, да се тровање гасовима — нарочито моноксидом угља (СО) — може хемијско-спектроскопски доказати само из повеће количине крви.

Као што се види, хемичару може много што-шта сметати, да својом анализом дође до позитивних резултата у оним случајевима где је тровања несумњено и било. Али тај већ по себи тежак положај постаје тим тежи, ако хемичара већ резултати лекарског испитивања и ток

целог претходног ислеђења не буду упутили извесним, одређеним правцем, којим му ваља ударити. На жалост на то се мало где обраћа пажња — нарочито, где те прилике нису законом или правилником регулисане. Махом се дешава, да *хемичар добије на преглед и хемијско испитивање само лешинске делове* (евентуално и друге сумњиве објекте) с врло кратким актом, који само означаје, чији су то делови, од куда су¹⁾ и на што има хемичар одговорати — а све му је друго непознато. Нема ни наговести, на коју врсту отрова се сумња, а камо ли, шта се већ претходним ислеђењем утврдило. Тиме се, наравно, хемичару посао јако отежава, а у извесним случајевима може баш то да буде узрок, зашто је хемијска анализа негативан резултат дала. С тога би ваљало нарочитим одредбама утврдити, и у праксу увести, да се и хемичару, уз објекте, који су му за анализу потребни, омогући и увиђај у сва акта ислеђења, а нарочито у секцијони протокол.

III

Случајеви, где хемијска анализа констатује отров, и ако тровања није било.

Као год што може бити полицијских и судских спорова о тровању, где хемијска анализа не може да констатује отров у сумњивим лешинским деловима (или у другим сумњивим објектима), и ако је тровање постојало: исто тако може се десити, да *резултат хемијске анализе испадне позитивно* — тј. да се нађе отров — *и ако је свим другим доказима утврђено, да тровања није било*. Ова привидна несугласица између резултата хемијске анализе и других доказних средстава даје се махом ласно протумачити, па тиме и изравнати. Ваља само имати на уму, да *констатовани отров може бити и другог порекла, а не само од тровања*. Може се нпр. доказати, да је отров, што га је хемијска анализа констатовала, доспео, истина, у живо тело сумњиве особе, али на неки други начин, а не тровањем — или у другој којој намери, а не ради тровања. А што је још много важније: у извесним приликама може се помишљати и на оне случајеве, где је отров доспео у тело сумњиве особе *тек после њене смрти* — дакле, у време, кад већ није могао извести своје физиолошко и патолошко дејство — било да је у њега намерно или злонамерно унесен, било да је доспео као случајна примеса лешинским деловима из непосредне околине њихове. Тек кад све то узмемо у рачун, тек онда можемо позитивне резултате хемијске анализе правилно проценити. Тек пошто искључимо све могућности, којим је отров могао доћи до тела и кад не може бити речи о тровању: — тек онда смемо у судској или полицијској пракси из позитивног налаза хемијске анализе извести закључак, да се тичало тровања — било као злочина, било као самоубиства, било као несрећног случаја ма које врсте. А таквих могућности има

приличан број, па зато се и ваља с њиме поближе упознати.

Пре свега ваља знати, да неких извесних отрова има *већ у телу и преформисаних* — дакле као нормалних и сталних, управо саставних делова човечјег тела. Тако се нпр. у Медицини већ давно зна, да у извесним органима и ткањима човечјег тела — поглавито у мозгу и јетри — хемичар може (истина у минималним дозама) констатовати фосфор као сталан састојак. Исто тако доказао је недавно француски научник А. Готије (Armand Gautier), да у једној жлезди на предњем делу врата — у т. з. жлезди „штитњачи“ (glandula thyroidea) — увек има ма и најмањих количина арсена (сичана, мишомора), и ако је то жесток отров за човечје тело. Где би се, дакле посумњало на тровање тим отровима, па би се ти отрови и прописном хемијском анализом констатовали, могао би се тај позитиван резултат хемијске анализе — бар у извесним приликама — и у томе смислу тумачити и објаснити. Могао би се схватити само као потврда оног искуства, да и у нормалним ткањима човечјег тела хемичар може наћи неких извесних врста отрова.

Где је искључена могућност да је отров већ у телу преформисан, па се мора претпоставити и признати, да је у њега с поља доспео, ту може опет бити спора о томе: *је ли то било за живота сумњиве особе, или је наступило тек после њене смрти*. Доспе ли отров у лешину сумњиве особе, онда је већ по себи јасно, да у таким случајевима не може бити ни говора о тровању. Докаже ли се пак, да је за живота у њега унет, онда тек ваља искључити могућност, да је другим којим начином у њега доспео, а не тровањем. И у једном и у другом случају испашће, наравно, хемијска анализа позитивно, па ипак зато неће имати доказне снаге и пресудног значаја у томе смислу. Да је то доиста тако, најбоље ће објаснити примери.

А. — *За живота може у човечје тело какав отров доспети* и обичном, свакидашњом његовом храном, или његовим пићем, или баш и другом којом врстом његових дневних намирница. Ми се у кући служимо махом судовима и другим прибором за јело и пиће од отровних метала, — или прибором таке израде, да може имати у себи отрова. Подсећам вас само на наше судове и друге ствари од бакра, калаја, лима, олова или њихових смеса и легура (бакрача, телисија, ибрика, казана, калајлија, бронзаних или пакфонских кашика итд.), па онда на бакарне судове, који се махом рђавим калајем калајешу; или на земљано посуђе (грнчарију) са лошим глеђом; или на цеви, левкове, славине и кутије од олова или оловом залемњене итд.: — па ћете одмах и сами увидети, да се временом и честом употребом такога прибора могу ти отрови и неприметно у тело унети. Најпосле нису ретке ни оне прилике, где ми нашем јелу или пићу (бољег изгледа или куца ради) намерно додајемо какав отров — нпр. крас-тавцима из сирћета или другим зеленим конзервама бакар, да добију интензивно зелену боју; вину куршум-шефер (оловни

¹⁾ И код нас се дешавало случајева, да је обдуценат послао на хемијску анализу само толико лешинског материјала, колико је могао стати у — 2 обичне епрувете.

¹⁾ Дешавало се и случајева, да је наша Државна Хемијска Лабораторија добијала лешинске делове и без тога обавештења — дакле без икаквог акта.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

шећер) да буде слађе; ракији одоленов корен (Radix Valerianae); пиву балук или рибљу траву да боље опија итд. И у таким случајевима могла би, дакле, хемијска анализа (ма и само квалитативно) неке од тих отрова у лешинским деловима (или другим објектима) констатовати, и ако се у ствари није тицало ни једне врсте тровања.

За живота може у човечје тело досиети *какав отров и у облику каквога лека*, а баш ти су случајеви за полицијске и судске спорове о тровању од великог интереса. Тако је нпр. познато, да се врло често као лек узимају једињења олова, бакра, живе, фосфора, арсена итд.; — па онда читав низ отрова из биљнога царства или хемијски препарати њихови. Ако би се, дакле, у лешини болесника, који је боловао од које дуготрајне кожне болести или од маларије (наступне грознице), или од малокрвности, па тога ради дуго узимао арсен ма у ком облику (нпр. као т. з. азијски пилуле, „Фаулеров раствор“, „Левикову воду“ итд.) нашли трагови тога отрова: — онда би се, наравно, тај позитиван резултат хемијске анализе морао сасвим друкче тумачити. Исто тако тумачење заслуживали би и случајеви, где би се нпр. у лешини каквог сифилитичара нашло живе, каквог неврастеничара морфијума итд. Таки случајеви могу бити тим сумњивији, што се често дешава, да баш таки болесници (са којом хроничном болести) узимају свој уобичајени лек и без знања лекарева, па често баш и у таким дозама, које далеко премашају меру обичних лекарска прескрипција. А ако би се тај начин лечења годинама отегао, онда би се могло још десити, да се ти болесници на те отрове сасвим свикну, па да их после и у великим дозама ласно подносе. Где би се, дакле, тицало таких случајева, ту би, наравно, и позитиван резултат хемијске анализе у споровима о тровању тим отровима изгубио велики део своје доказне снаге.

Отровима се служе људи и у другим приликама свога живота, да њима *подмире неке своје свакидашње потребе или навике*. Тако је нпр. познато, да се многе жене беле — махом све врстама таквих белила, којима је свакад или најглавнији или главнији саставни део који отров — као што су неки препарати олова (наша „черза“, cerussa), живе (наш сирицик или сулмент), визмута итд. Исто тако и велики део кособоја — а њихова је употреба баш код нас јако распрострањена — има често у себи отровних једињења, нпр. парата олова, бакра и сребра. — Да им се рашири зеница а сузи дужица отворене боје, па да се на тај вештачки начин претвори око у „гараво“ и „изразито“, узимају редовно гиздаве жене у Италији и Шпанији једну врсту жестоког отрова из биљног царства — т. з. „беладону“ (Atropa belladonna, „лепа госта“, велебиље) — Искуство сточара, да коњи добију глатку, сјајну и много лепшу длаку, а уз то још и неки особити „ватрен“ израз у очима, ако им се редовно (у храни или после obroka) даје арсена (сичана), навело је гиздаве жене на навик, да и оне редовно узимају тај отров, не би ли и њима коса

постала глатка и сјајна, а израз ока ватренији. — Горштаци у Штајерској и Тирољу, а нарочито они, који (за новац) стално прате путнике по висовима Алпа као веште путовође, узимају арсен — у пуном уверењу, да ће њиме најбоље одржати своју отпорну снагу за време највећих напора — па се најпосле на тај иначе жесток отров тако навикну, да га у великим количинама троше — управо једу (арсенофаги). — Страсне, неодољиве навике може да буде и у употреби морфијума или кокајина (т. з. „морфинисте“, „кокајинисте“), па и у томе се може временом и сталном употребом далеко дотерати. — На далеком Истоку (у Хини и Индији) троши се опет веома много опијум или хашиш — као средство, којим се људи радо опијају — од прилике исто тако, као што се наше пијанице често опијају ракијом, вином, пивом или другом којом врстом алкохолна пића. Страсници те врсте троше те отрове на разне начине и у разним облицима: — или их једу, управо жваћу („опијофаги“), или их као напитака пију у виду разних тејова, или их на нарочити начин пуше — као оно ми дуван. — Разуме се, да у свим тим приликама дугом употребом и навиком на отров може организм да постане много мање осетљив, па да га лакше подноси и у оним дозама, у којима би он за обичне особе био смртоносан. Код таквих особа могло би се, дакле, десити, да се дугом употребом отров у телу гомида и слаже, па да се после приликом хемијске анализе лешинских делова констатује, и ако та особа није од отрова умрла.

С многим отровима долазе у непосредан додир и радници у разним занатима и индустријским предузећима или радионицама друге врсте — било да их саме прерађују, било да им при преради другог ког материјала као помоћно средство служе — па и то су прилике, где отрови полако и неприметно доспевају у човечје тело. Тако се нпр. често дешава, да слагачи и други штампарски радници, па онда словоливци и типографи, било непосредно из самих слова или других типова, било прашином, која се у радионицама обично накупи, временом неприметно приме у свој организам толико олова, да се тај отров у њиховим лешинама може хемијски констатовати, и ако су ти радници од какве друге болести умрли, а не од тровања оловом. — Олова или живе може се наћи и у лешинама радника, који раде с разним бојама или с материјалом, који је бојадисан — нпр. у лешинама молера, бојација, лакирера, тапетара итд. — јер неке врсте (белих и црвених) боја нису ништа друго, него једињења олова или живе. Ти исти радници примају у своје тело и знатније количине арсена (сичана), јер има читав низ боја (нарочито зелених) у којима је главни саставни део арсен. — С арсеном имају много посла и кожари и ђурчије — у опште сви радници, који прерађују сирове (нештављене) коже и крзна — јер је арсен најобичније средство, којим се таке коже конзервишу. С арсеном раде често и радници, који се баве са конзервисањем органских материја — нпр.

препаратори у јестественичким музејима, вештачи, који пуње тице и друге животиње итд. И код њих се може десити, да им се у лешинама нађе арсен, и ако нису тим отровом ни тровани ни отровани. — Код казанција и радника, који прерађују бакар, мед или друге смесе бакра, могло би се опет десити, да прерадом таких материјала временом приме у своје тело знатније количине тога отрова, које би се после њихове смрти могле у њиховим лешинама наћи — и ако за живота није било ни трага од тровања бакром.

Најпосле и радници у рудама имају прилике, да дођу у непосредан додир с разним отровима, па да их у своје тело приме. Тако нпр. радници у рудама, где се вади олово, бакар, сичан, жива итд. у току свога живота кожом и слузокожама уста, ждрела, носа, желуца и црева толико од тих отрова приме у своје тело, да се при хемијском прегледу њихових лешинских делова ти отрови могу јасно констатовати, па на основу тога погрешно као знаци тровања тумачити и оценити.

Према свему овоме биће приличан број случајева, где ће и лекар и хемичар и правник при оцени позитивних резултата хемијске анализе у случајевима сумње на тровање имати прилике, да *наход отрова и друкче тумаче*, а не као тровање у облику злочина, самоубиства или несрећног случаја. По себи се разуме, да се и у таким приликама не сме тај скептицизам до крајности терати — као што то на шагост често чине правници у својој дужности као заступници приватних партаја. У осталом том скептицизму најбоље се може доскочити верно прибраним подацима тачно извршене и прецизиране хемијске анализе, доказним материјалом, што га лекар сабира, и другим подацима истражења.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)
Д-р М. Јовановић-Батут.

О ЛИЧНОЈ И ИМОВНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

Ово питање о личној и имовној безбедности има своју историју. Од постанка света па до данас и оно се упоредо развијало са развијањем људскога друштва. Што је један народ у држави културнији и просвећенији, то ће у тој држави бити и мање рђавих људи и мањи број кривичних дела. Тако исто, што су боље у једној држави уређеније, спремније и организованије општинске и полицијске власти, то ће се све више сузбијати рђави људи у извршењу злочинских дела. И за то треба полагати много на културно и просветно образовање народно и на савременије уређење и организовање општинских и полицијских власти. Никакве материјалне жртве, утрошене на ову цел, не могу бити скупе, јер је лична и имовна безбедност у правно уређеној земљи први и најнежнији услов за одржање и културно напредовање једнога народа.

Али ипак при свем том, докле год траје света, дотле ће увек бити и рђавих људи. И према томе лична и имовна безбедност не може се никад и нигде апсо-

утично обезбедити, само се може релативно свести на мањи број кривичних дела.

Има много разних узрока са којих се врше злочина дела. И ово ће питање остати још дуго времена предмет теоријских испитивања и расправа. У опште се мисли: да су непросвећеност и сиромаштина скоро најглавнији узроци наклоностима за вршење кривичних дела. Али, поред тога држи се, да на природу људску утичу и друге околности, које изазивају наклоност на вршење злочинних дела, као што су: клима, вера и народност. Дакле, ови узроци могу бити двојаког карактера: унутрашње и спољашње природе. Но за државне полицијске власти ове теоријске расправе су од споредног значаја. За нас су важнији практични резултати помоћу којих се сузбијају рђави људи у вршењу кривичних дела. И према томе, да би се са великим успехом код нас могла обезбедити у довољној мери лична и имовна сигурност, потребно је, да се одмах и што скорије предузму и установе ове законске мере:

1. да се законским одредбама што више сузбије пијанство у народу, јер је искуством доказано, да се велики број кривичних дела извршује у напитом стању;

2. да се установи пољска крстарећа жандармерија, која ће бити под војничком дисциплином и надзором полицијских власти;

3. да се законом обезбеди што дужа сталност бар полицијских шефова по средовима ради познавања људи, живота и обичаја, те ће се на тај начин моћи успешније вршити полицијска дужност у сузбијању и предупредувању кривичних дела;

4. да се од полицијских власти одузме извршни одељак и ислеђење преступних и злочинних дела и преда у рад стручним судским органима. На овај начин постигла би се двојака корист. Полицијски органи имали би више времена, да се посвете својој правој, искључиво полицијској дужности. А брза кривична истрага, коју би могли одмах и живо предузети нарочити стручни органи, утицала би много на сумњиве и рђаве људе и на предупредување кривичних дела у опште;

5. да се што скорије групишу и организују општинске власти у велике и јаке самоуправне јединице, јер би се у великим груписаним општинама могло наћи спремних општинских часника за рад; а и ови би се часници могли боље платити, тако, да би могли све време посветити ревностно вршењу своје дужности. У овако великим груписаним општинама могло би имати и више плаћених општинских органа, који би се употребили на одржање личне и имовне безбедности;

6. да се све средске канцеларије и велике груписане општине вежу телефонском линијом и стоје у вези са канцеларијом окружног начелника; и

7. да се законом уведе јача контрола над продајом пушчане муниције за приватну потребу, кад је бар за сада немогуће са свим одузети од народа ватрено оружје. И да се законом, под строгим и великим казнама, забрани, да нико не сме испалити пушку без дозволе власти или доказате нужде и потребе. Држава

би на овај начин могла узети у своје руке и продају пушчане муниције, те би се тако могла водити строжа контрола и спискови о продаји исте приватним лицима. А полицијским властима ставило би се у дужност, да од времена на време извршују попис ватреног оружја и пушчане муниције. Те тако, кад би се у коме месту извршило злочино дело из ватреног оружја, — лакше би било иследним властима, да истрагом пронађу правога кривца.

На овај начин, извесно је, да би се знатно смањило број злочинних дела извршених ватреним оружјем.

Питање ово о потребним законским мерама за успешније обезбеђење личне и имовне сигурности код нас, узето је већ у озбиљну оцену и од стране Господина Министра Унутрашњих Дела. Али ми ипак изнесмо ове кратке напомене своје, које могу послужити у неколико као материјал за боље решење ове ствари. И према томе желимо је, да се живље заинтересују за ово и остали меродавни фактори у земљи, те да се ово питање у интересу нашег народа и државе што пре реши и приведе у дело.

Мих. С. Зотовић,

окр. начелник

Ужице.

ПОЛИЦИЈСКЕ НАРЕДБЕ

(НАСТАВАК)

5. Обзнана наредба.

Исти они разлози, који су нашег Уставотворца руководили, да у чл. 116. и 117. Устава доносе наређење, да ни један закон не може важити док се не објави, руководили су га да то исто нареди и за наредбе државне власти у опште, па, дакле и полицијске. Обзнана наредба предвиђена је, дакле, Уставом и један је тако битан елемент, да наредбе, које нису обзнане — обнародоване — немају апсолутно никакве обавезне снаге за грађане, нити у опште какве вредности. Устав каже, да то обнародовање бива начином, који је закон прописао. Не помиње се, који је то закон, али се из чл. 116. и 117. види, да се то обнародовање врши на један исти начин, па било да се обнародују закони, било наредбе. Једину разлику Устав чини у томе, што је за обнародовање закона казао, да се мора поменути, да је на тај закон пристала и Народна Скупштина; док се, према другом одељку чл. 116. Устава, при обзнани наредба мора означити закон, на основу кога су издате.

На који се начин и како врши обнародовање наредба?

Казали смо, да Устав не прави разлику у начину обнародовања наредба и закона. За обнародовање закона и данас важи решење од 1837. г. Бр. 1928 Зб. ХХХ. стр. 192., које има снагу закона и носи назив: *Преставленије Народној Скупштини Свасовској о држању Српски Новина и објавленију уредби земаљски посредством исти.*

По томе *Преставленију* сваки закон мора се обзнанити преко Српских Новина. И придржавајући се Устава, а имајући у виду оно што сам до сада поменуо, јасно је, да и свака наредба месне полицијске власти мора бити обзнана преко Српских Новина, и да тек том обзнамом задобија извршну снагу и постаје обавезном за грађане.

Ова констатација врло је важна, јер се обзнана наредба месних полицијских власти врло ретко врши преко Српских Новина. Сматра се, да је обнародовање свршено тиме, што ће се такве наредбе добом обзнанити, литографисане растури и прилепити по јавним местима или оштампати. Овај начин обзнане није недопуштен, и, шта више, користан је, јер служи што бољем упознавању грађана са наредбама, — али је сам за себе недовољан и само тако објављене наредбе нису обавезне за грађане.

Да поменемо још, да на основу Височајшег Решења од 23. новембра 1850. г. ВМ 1548 ове наредбе полицијске, као и закони, добивају обавезну снагу, тридесетог дана од дана када су обнародоване, изузев случаја, када је у самим наредбама друкчије наређено и одређен други дан од кога почињу важити. Природно је, опет, да би било очито изигравање закона користити се непотпуношћу овог Височајшег Решења од 1850. год. и важност наредба одредити у дан обзнане или пре тога дана, тако, да грађани немају времена, да се са наредбама упознају.

6.

Да видимо и последњи погодбени услов, који се мора испунити при издавању ових наредба. Као што смо напред поменули, он се састоји у томе: *да су те наредбе издате у општем интересу и да су сразмерне употреби ради које су издате.*

Свака наредба, као и сваки закон, мора имати свог основа у потреби друштвеној. Само онда и онда има места издавању наредба и регулисању извесних друштвених односа, када потреба и општи интерес то захтевају и диктују. То начело из науке унето је и у наш § 326. крив. законика, што се најбоље види из оних случајева, које је законодавац побројао и којих се односа те наредбе имају тичати. Општи интерес и заштита његова јасно провирује из свих оних случајева, па чак и онда, када на први поглед изгледа, да те наредбе имају за циљ заштиту појединаца.

Чим је, међутим, наредба издата ради заштите појединца, или јој оскудева онај главни основ *заштита општег интереса*, она није законита наредба, већ привилегија, којих по нашем Уставу нема, нити се коме грађанину могу дати. Таква наредба, дакле, била би неуставна и према томе без вредности.

При свем том, и ако свака наредба мора бити издата у општем интересу, ипак она мора бити сразмерна потреби која ју је изазвала и циљу, који се жели постићи. Да то објаснимо:

Свака полицијска наредба представља извесно ограничење слободе, извесно сузјављање права грађана. Наредба је у том

погледу исто што и закон, јер она што је дотле било слободно, забрањује; ограничава слободу кретања у извесном правцу; намеће нове дужности и т. п. Међутим, то ограничење није противправно, јер се врши на основу закона, који представља општу вољу и потребу друштва, а ради заштите општег интереса. Али, и ако се оно врши у општем интересу, треба да буде само у онолико извршено, у колико је потребно, да се општи интерес заштити. Чим те правилне сразмере нема, полицијске се наредбе јављају као безразложни напади на права појединаца; и ма да не губе своју законитост, постају нецелиходне и штетне.

*

Да после овога разгледамо још неколико важних питања из ове теме о полицијским наредбама:

Ко је надлежан код нас за оцену законитости издатих наредба?

При прописивању и издавању ових наредба природно је, да су месне полицијске власти подложне и грешењу, било услед незвана и неразумевања закона, било услед других узрока.

Могу, дакле, оне издати и наредбу, која је противна коме позитивном закону или Уставу; могу њоме повредити без потребе приватна права појединаца; или могу издати закониту наредбу, али не испунити један од оних битних услова, које смо напред поменули. Питање је: има ли инстанце надлежне за оцену законитости и правилности издатих наредба и која је?

Казали смо, да те наредбе имају права да издају месне полицијске власти, у које долазе општински судови и државне полицијске власти за свој делокруг.

Да прегледамо редом.

По нашем закону о општинама општинске власти стоје под непосредним надзором државне полицијске власти у свима пословима, изузев њихове судске функције, коју врше по разним законима — чл. 114. зак. о општинама. Право издавања наредба не потиче из те њихове судске функције, већ из права и законског овлашћења, да врше и дужност полицијске власти. Према томе су ове наредбе, кад их општински суд издаје, једна обична одлука општинског суда као месне полицијске власти. По чл. 152. зак. о општинама, опет, сваку такву одлуку општ. суда, кад би била противна ма коме закону или законским уредбама, надзорна власт има права да задржи од извршења, остављајући право општинском суду да се по чл. 170. зак. о општинама може жалити Државном Савету, те да он расправи то питање о законитости наредба.

За наредбе, које средски начелници издају за општине где им је седиште или за цео срез или извешан део истог (чл. 37. зак. о уређењу округа и срезова), надлежан је за оцену законитости, по чл. 11. зак. о уређењу округа и срезова, окружни начелник.

А, за оцену законитости наредба, што их издају окружни начелници, Управник Града Београда, суд општине београдске

и полицијски комесари надлежан је Министар Унутрашњих Дела по чл. 7., 10. и 27. Устројенија Централне Управе, чл. 27. Устава и чл. 142. зак. о општинама.

Као што се из овога види, код нас нема једне инстанце, која би била једина надлежна за оцену законитости полицијских наредба у целој земљи. Услед тога и на тај начин стварају су разне јуриспруденције, а отуда и разна мишљења која се потенцирају непотпуношћу закона још више. Никојим законом ни зак. прописом н. пр. није наређено, да су окр. начелници, општински судови и полиц. комесари дужни послати своје наредбе на оцену оним вишим инстанцијама, које смо поменули као надлежне. Једини изузетак учињен је са наредбама средских начелника у чл. 42. зак. о уређењу округа и срезова. Ова се незгода може једино избећи допуном законском, а дотле увиђавношћу самих оних органа, који наредбе издају. Та увиђавност и тактичност у раду упутиће их, да своје наредбе увек пошаљу на оцену надлежнима, те да на тај начин дођу и сами до веће сигурности и законитости истих.

Поред ових инстанција, које смо поменули, постоје и друге, а то су *првостепенни судови* (у које долази и суд првостепени за варош Београд).

По наредби §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе првостепени судови надлежни су за разматрање свих одлука полицијских власти — а оне су у Србији *судске* за дела иступне природе — донетих по делима из III части кривичног закона. Како се полицијске наредбе издају на основу § 326. крив. закона, а казне, које се тим законским прописом предвиђају и изричу, иступне су природе, првостепени судови надлежни су и за разматрање свих одлука полицијских власти, донетих и по тим полицијским наредбама у свом делокругу. И, разматрајући те одлуке, суд првостепени у исто време има и дужност и право да цени законитост наредба, на којима су одлуке основане.

Да резимирамо све ово, што смо до сада казали о инстанцијама надлежним за оцену законитости полицијских наредба. Тих инстанција има две врсте: једне, које имају права да цене законитост издатих наредба пре примене; и друге, које имају права само за време примене, и у колико су примењене у конкретним случајевима. У прве долазе надзорне власти по закону о општинама, Министар Унутрашњих Дела и Државни Савет. У друге првостепени судови.

Преимућство првих је у томе, што могу спречити увођење у живот наредба полицијских власти, које би биле противне закону или законским уредбама.

Преимућство других је у томе, што је њихова одлука о томе, да ли је једна одредба полицијске наредбе законита или не, дефинитивна и извршна.

Дејство и једних и других, у случају када нађу да су извесне наредбе месне полицијске власти незаконите, исто је и састоји се у анулирању тих одредаба. Само је анулирање од стране првостепених суда дефинитивно и у толико јаче, што се простире и обавезно је и за оне од-

редбе, које су прве инстанце могле за законите огласити.

Док прве инстанце разматрају све одредбе једне наредбе и могу их једном одлуком све ануларати, дотле првостепени судови немају тога права, већ, у случајима да се наредба састоји из више чланова, одредаба, могу ануларати, само ону одредбу наредбе, која је примењена и на којој је одлука основана. Остале одредбе те исте наредбе суд нема права да разматра и да цени њихову законитост све до случаја њихове примене, и разуме се, жалбе онога на кога су примењене, јер се иступне пресуде у опште не шаљу на разматрање суду по званичној дужности.

Најзад, између ових двеју врста инстанца за оцену законитости наредба полицијских власти има разлике и у оцени других факата, важних при доношењу ових наредба, н. пр. њихове корисности и целисходности, да ли је таква наредба застарела и у противности са друштвеним односима који постоје, или са месним обичајима, који владају, а нису противни законима и т. п. И док прве инстанце имају права да цене и та факта и да наредбе, којима и такви услови оскудевају, пониште, дотле првостепенни судови тога права немају. Оцена корисности, целисходности и т. п. једне наредбе једино је право месне полицијске и њених надзорних власти.

Дејство ових наредба.

Казали смо, да регулисањем оних друштвених односа, чије је регулисање законодавац оставио месним полицијским властима, оне потпомажу и обезбеђују правилан ток друштвеног живота. Те наредбе полиц. власти од врло су велике важности и утицаја на само друштво, нарочито код нас у Србији, кад се има на уму ова огромна власт и велика улога полиције у готово свима правцима нашег друштвеног живота.

И баш због тога великог утицаја и дејства тих наредба није лака ствар правилно их написати; јер рад на томе послу претпоставља: тачно познавање општих и специјалних закона и дух њихов; познавање друштва за које су намењене и односа који у њему владају; познавање месних обичаја; тачно одређен циљ, који се жели постићи. Код нас се, на против, друкчије ради, и сваки полицијски орган мисли, да је способан да напише наредбу. Рекорд у томе носе општински судови вароши и варошица по унутрашњости, чије су наредбе јединствени примери збрке и непознавања закона.

Још теже је једну написану наредбу увести у живот и извршити је онако како треба. Ако закон треба вршити са духом, наредбе треба извршивати са духом и деликатношћу. Циљ се не може постићи строгим и суровим извршивањем, већ непрекидним старањем и суделовањем; тактичним и паметним поступањем. Треба грађанима показати корисност тих наредба, омилети им их и показати, да су оне донете ради општег добра свих грађана, ради њихове сигурности и безбедности, ради њиховог здравља и т. д.

И ни у ком другом погледу, у многобројним својим функцијама, улога полиције се не јавља у толиком погледу васпитна, као при примени полицијских наредба. При свем том, та њена васпитна улога не сме показивати слабост и безразложно попуштање, које би се као слабост могло тумачити. Такт, јака воља и непрекидан рад истих органа неопходни су услови за правилну примену и увођење у живот једне наредбе.

И у том погледу код нас не стоји добро. Довољно је погледати наш полицијски персонал и ступањ његове образованости, нарочито код општинских власти, и имати у виду честе премештаје и промену тих органа, — на увидети, да се под тим и таквим условима ништа паметно не може створити, а и ако се створи, да је осуђено у напред на кратак живот. Мисли се, да је довољно постигнуто, што је Уставом огарантована сталност и независност судија. О полицији и њеном узвишеном и тешком задатку нико данас не мисли. А ја налазим, да ако је икојој установи потребна сталност и независност, да је то полицији, и да је у том погледу она претежнија од судске власти. Не спорим, да и судовима треба дати сталност и независност, али ме буну овако поступање са органима оне установе, која има тако узвишене задатке и тако велике дужности.

Услед тих честих промена полицијских органа и оскудице правилног руковања и чувања издатих наредба и оне су осуђене на кратак живот. Обично се губе са органом власти, који их је издао, и иду у архив. По правилу оне се данас сматрају као акти обични, пролазни, — тако, да их често ни онај који их је издао у нашим неуређеним архивама не може да нађе. Наћи ћете данас надлештава, где је о истом предмету издато по неколико наредба, од којих су неке једнаке, а издаване само за то, што издавалац доцнијих није знао, да су такве наредбе већ издате. Заборавља се, дакле, да су те наредбе одређене за дуже време и да се таквим радом сам углед власти руши.

Па кад се овако ради са овим наредбама од стране власти, шта се онда може очекивати од грађана, којима оне намећу нове дужности, сужавају права која су имали ит.д. Разумљиво је, да ће се они трудити, да се што пре забораве.

Сукоб при издавању ових наредба.

Право издавања полицијских наредба, имају, као што смо раније поменули, општински судови и државне полицијске власти. Врло често при томе раду општинске и државне полицијске власти могу доћи у сукоб било услед разних поимања о томе, да ли и како треба извршити однос регулисати, било у случајима када једна од те две власти издаје наредбе, које је друга већ издала. Овај други случај специјално нас овде интересује као прави сукоб. Њега обично изазивају државне полицијске власти на тај начин, што својим наредбама регулишу оне исте односе и случајеве, које је општински суд већ регулисао својим наредбама. На тај начин, и без обзира на то,

што ће државни полиц. орган у прелазном наређењу својих наредба казати, да ступањем у живот тих наредба губе вредност наредбе општинског суда, стварају се забуне и пометња код грађана. Из праксе знам, да се тако ради; али налазим, да је такав рад државних полицијских власти незаконит. Право издавања полицијских наредба дато је општинским судовима, као месним полицијским властима, законом. Оно што је коме законом дато, може му се само и једино законом одузети. Ако државна полицијска власт налази, да су наредбе општинског суда незаконите, некорисне или нецелиходне, она, као надзорна, по закону о општинама има права да општински суд натера, да те наредбе укине, измени или поправи; али зато она нема права да их својим наредбама укида.

(СВРШИТЕ СЕ)

Љ. Јоцић.

КРИМИНАЛНА ПОЛИЦИЈА

(НАСТАВАК)

1. Факта.

Фебуара 7. год. 1906., у вече, нађен је један велики пакет у улици „Higonelles“, пред кућом бр. 22, на два корака од центра Брисла. Јозеф Ајленбош, машинист у позоришту „L' Alhambra“, враћајући се са својим сином из позоришта кући, у поноћ мање четврт, налази путем на чудноват пакет и, сумњајући у његову садржину, посла свога дечка да потражи каквог полицијског органа, а он остаде да чува пакет. Одмах по овоме наиђе и Петар Ноел, фигурант и шефер у истом позоришту, коме Ајленбош показа пакет. Тачно у 11 часова и 45 минута појави се један полицијски агент улицом „Fleurs.“ Дадоме му знак и он се приближи. То је био дежурни агент Густав Вондам, бр. 506, који је надзиравао седамнаесту и осамнаесту станицу треће полицијске дивизије. Допавши на лице места, агент приступа испитивању пакета, подиже га, додирује и пипа га. Опозив на једном крају нешто округло, он долази до закључка да је то укварени холански сир. По својој деликатној природи, и руковођен извесним чудноватим предосећајем, Ајленбош се не усуђује да додирне пакет, док га Ноел, тип човека из народа, подиже пажљиво, и изјављује: „Изгледа ми да је унутра једна рука.“ Вондам тада поново испитује сумњиви пакет, и додаје: „Изгледа да се унутра налази и једна глава; то је, може бити, какво цркнато псето.“ Верујући да је ово нека мистификација или рђава шала бриселских адроповаца и гамена, а бојећи се да све не падне на његов рачун, агент се одлучује да на лицу места не отвара пакет, и да га лично не носи у полицијски биро, већ да то учини преко каквог другог лица. Познато је, да се даје нарочита награда, од 50 сантима до 3 долара, личностима које предаду полицији какву сумњиву или нађену ствар. Позван од Вондама, Ноел, пристаје да сам носи мистериозни пакет, и тако се сва тројица

кренуше у полицијски комесаријат III дивизије. Три детета, у пола успавана: један Ајленбошов и два Ноелова сина, праћаху ову групу. Ноел, велики и јак младик од својих 36 год. носаше пакет у рукама, помоћу омче, и зајстајкиваше готово на сваком кораку, да би га преместио из руке у руку, пошто му канап, којим пакет беше увезан, засецаше прсте. „За једну грубу шалу и сувише је тешко“, додаде најзад он обраћајући се Вондаму. „Свеједно, одговори Вондам, ви ћете имати добити вашу награду, и нећете имати разлога да се много жалите. Ако то доиста буде каква гадна шала, ви нећете ником ништа казати, а шаљивци, који су се хтели смејати на наш рачун, могу се смејати на рачун свога проналаска.“

После хода од четврт сата, група је приспела у комесаријат. Било је 5 минута прошло поноћ. Агент се пожури да извести шефове о своме сумњивом наласку, али дежурни официр Хениј не сматраше за потребно да устане и види пакет, већ нареди да га отворе у канцеларији дежурног агента Десмеда. Садржина пакета била је најбрижљивије спакована у хартију угасито-црне боје и увезана доста дебелим канапом: једном по дужини, двапут по ширини, тако да је цео пакет био подељен на шест одељака. Пакет је био у облику обичне путничке торбе, и снабдевен омчом за ношење, брижљиво уплећеном од два конопаца.

Пакет је, најзад, однет у канцеларију дежурног агента и спуштен на патос, али агент Десмед остаје и даље седећи поред свога стола за писање, због чије висине ништа не види, те тако Вондам и Ноел сами приступају његовом отварању. Због узбуђења и страха Ајленбош се не усуђује присуствовати овој сцени, већ са троје деце остаје у дежурној сали. Пошто Вондам, због своје униформе, не може да се сагнуће, те сам Вондам отпочиње дрешити пакет. После скинуте хартије, показује се штоф од поставе, превучен извесном тканином. „То су старе, бачене хаљине,“ изјављује Вондам. „Много је тешко за старе хаљине,“ одговара Ноел.

Нови, штофани пакет беше такође брижљиво увезан, али само по једанпут у дужину и ширину. Један агенат, који се враћаше са дежурства, улази овог тренутка у салу, и првобитно сече конопац својим перорезом, јер већ беше време да се једном сврши са „шалом“. Чим је конопац пресечен, груб штоф једног огртача, услед природне реакције, шири се и развија сам од себе, и пред уплашеним погледима гледалаца ове страховите сцене појављује се леш једног детета. Дуге, плаве косе окружаваху лепу фигуру једне девојчице, чије црте лица не изражаваху ни патњу ни очајање. Лепе, плаве очи, чији су калци били у пола затворени, изгледаху као да су утонуле у невино маштање слаткога сна. На устима жртве налажаху се њене дугачке, угасите чарапе, а преко целог њеног лица беху бачене, као нека врста покривача, њене мале гаћице. Око уста налажаху се танке кржаве бразде, а на лицу три кржаве модрице, и једна модрица под десним оком. Никаких других спољних повреда није

било: никаквих трагова давлена, никаквих модрица, ни најмање огреботине. Рука несрећне мртве још је била топла. Тело је било нагрђено и ненормалне дужине. Ноел подиже малу хаљину, извуче жипон и кецељу детињу, и тада се гледаоцима указа страховит приказ: месо живо и крваво, бутине исечене на комаде, правилно и по истом плану. Крвава кецеља детиња била се припила уз месо и образоваше неку врсту завоја. Тело је било обучено у кошуљу и блузу; злочинац га је, судећи по свему, морао прати од крви и удушавати му тоалету.

Пошто је прошло тренутак запрепашћености, Вондам отрча и извести о свему дежурног официра, који се најзад решава да изађе из своје равнодушности, и долази да види мртво тело. За ово време стиже и полицијски комесар Бизон, који о страховитој новости извештава преко телефона државног тужиоца и новинарске редакције. Најближи лекар, Д-р Ленаер, позван одмах, констатује смрт и силовање детета. Три прва сведока: Ајленбош, Ноел и Вондам одмах су саслушани и отпуштени у један час, али су у три по часа изјутра поново позвани. Државни тужилац, истражни судија, агенти, судске бригаде, као и сви дивизијски агенти који су се могли наћи у становима, беху у ово доба сакупљени у полицијском комесаријату III дивизије, спремни да отпочну истраживања.

* * *

Идентитет мртвог детета био је брзо утврђен. Нешто мало после пола ноћи дођоше у комесаријат два човека и мољаху за извешће да ли се што зна о њиховој девојчици, које беш нестало од 7 часова у вече. Кад су испитани ови људи, видело се, да опис њиховог несталог детета одговара тачно несрећној жртви злочина. Саопштилише им у чему је ствар, и позваше их да виде тело, које беше у суседној сали. Они уђоше у салу и, на жалост, видеше да је то њихова девојчица.

7. фебруара, у 7 часова мање 10 минута у вече, једна девојчица од 8 год. доста велика и добро развијена према својим годинама, са дугачком уковрченом косом која јој падаше до рамена, Жана Ван Голк, рођена у Бриегу 17. септембра 1897. год. беше изишла из стана свога деде, код њега је становала, и пошла својој мајци, која је живела одвојено, али до мајке овог вечера није дошла.

Жана Ван Голк беше жртва наших социјалних поремећаја и очигледне неправде наших неморалних закона. Била је ванбрачно дете Франсоазе Ван Голк и Петра Ј... типографа. Родитељи Ван Голкове опростише својој кћери њену погрешку и стараху се, шта више, да је сами поправе и умање јој непријатне последице. У овом циљу они примише дете своје старије кћери, у неку руку усвојише га, и неговаху га као и остаду своју децу.

Породица Ван Голк састојала се из часних и поштених занатлија. Деда, Жан Ван Голк, данас стар 53 године, заузима једно часно место у генералном друштву спомоћних железница. Да би умножио своје приходе, он је вечером вршио дужност контролора у фламонском позори-

шту. Његова жена, стара 52 год. управља кућом. Породицу сачињавају седморо деце: четири кћери и три сина. Кћери су Франсоаза, стара 30 год., мати несрећне Жане; Хенријета, стара 23 год.; Жана, стара 18 год. и Марија, стара 9 год., а синови: Алберт, стар 28 год., Мишел, стар 25. год. и Виљем стар 20 год. Изузев две последње кћери, од којих једна помаже матери у кући а друга иде у школу, сва остала деца имају сталне професије и сама подмирују своје потребе. Франсоаза је кројачица и станује одвојено од фамилије, али ипак у непосредној близини; Алберт је ожењен и занима се штампањем трамвајских билета у штампарији г. Хомена; Мишел је молер-декоратер, а Виљем је механичар и овог момента налази се у Паризу.

Сваког дана, изјутра и по подне, мала Жана одлазила је у школу са својом тетком Маријом, која је била старија од ње годину дана; обе похођаху исти разред. Двапут дневно, пре почетка предавања Жана редовно напушташе кућу свога деде и одлакаше да загрли своју мајку. Исто тако и сваког вечера, кад год није било рђаво време, она, после вечере, иђаше код матере и остајаше код ње читав сахат, помажући јој у послу. У вече

дете никад никад није излазило само; један од укућана увек ју је пратио до мајке, која ју је доцније сама доводила дединој кући.

Жан Ван Голк излазио је из канцеларије сваког дана тачно у пет часова по подне, али се ово несрећног вечера преко обичаја задржао због једног изузетног и непредвиђеног посла, кад је дошао кући, деца већ беху вечерала. Да би на време стигао у позориште вечерао је и он на брзу руку, пресвукао се и обријао се. Намеравао је, да успут поведе и Жану до мајке јој, али му ова рече: „Зашто, мама, да се задржавате, када сте и иначе закаснили, а и мама се може бринути што ме нема; овог пута ја ћу ићи сам“. И не чекајући дедино одобрење, она истрча на улицу.

При поласку из стана Жана је од одела имала на себи: дугачак и тежак огртач од угасито-плавог штофа, обичну штофану хаљину, карирану црвено и бело, а преко ње белу кецељу, чоје вунено-памучне панталке, боје угасите, са гранатим пругама, дугачке 2·10 м. а широке 0·30 м. падаху преко рамена на огртач у облику звезде; на глави је имала малу капу отворено-црвене боје, а на ногама старе, црне ципеле на шпирарење. (НАСТАВИТЕ СЕ)

ОПШТИНЕ У ОДНОСУ ПРАВНИХ ГЛАСАЧА

По члану 6. закона о општинама од 5. јуна 1903. године, свака општина мора имати најмање две стотине пунолетних грађана, а по допуни томе законском пропису од 22. децембра 1903. године, са особенних разлога, општине могу имати и испод две стотине пунолетних грађана.

Ова законска наређења, новим изменама и допунама у закону о општинама, нису измењена, па ни самим пројектом законским није била предвиђена њихова измена.

Какав је пак био однос између места, општина, и броја правних гласача при доношењу нових измена и допуна у закону о општинама, на дан 10. новембра 1909. године, види се из следећих таблица:

I. Бројни однос места и гласача:

У:	Има места са бројем правних гласача:					Свега места:
	До 20 гласача	Од 20 до 50 гласача	Од 50 до 100 гласача	Од 100 до 200 гласача	Преко 200 гласача	
Београду	—	—	—	—	1	1
Округу београдском	—	4	16	42	67	129
Округу ваљевском	1	17	53	80	49	200
Округу врањском	18	107	160	133	41	459
Округу крагујевачком	—	7	36	61	73	177
Округу крајинском	1	2	2	25	51	81
Округу крушевачком	16	63	96	80	34	289
Округу моравском	1	9	45	86	71	212
Округу нишком	—	18	61	107	58	244
Округу пиротском	2	18	54	62	35	171
Округу подринском	—	8	35	83	91	217
Округу пожаревачком	—	3	13	46	126	188
Округу рудничком	—	2	23	58	27	110
Округу смедеревском	—	—	1	12	45	58
Округу тимочком	—	2	20	38	64	124
Округу топличком	18	91	106	47	8	270
Округу ужичком	—	5	43	84	34	166
Округу чачанском	1	19	79	105	16	220
Целој Србији	58	375	843	1149	891	3316

II. Бројни однос места и општина :

У:	Има општина од:						Свега општина:
	1 места:	2 места:	3 места:	4 места:	5 места:	више од 5 места:	
Београду	1	—	—	—	—	—	1
Округу београдском .	74	11	7	3	—	—	95
Округу ваљевском . .	21	23	9	9	7	5	74
Округу врањском . . .	10	7	10	16	11	36	90
Округу крагујевачком	65	27	14	4	—	—	110
Округу крајинском . .	69	6	—	—	—	—	75
Округу крушевачком .	21	17	19	16	5	9	87
Округу моравском . .	76	30	12	3	2	3	126
Округу нишком	29	24	16	12	10	3	94
Округу пиротском . . .	11	19	14	5	3	7	59
Округу подринском . .	48	29	13	10	4	2	106
Округу пожаревачком	140	21	2	—	—	—	163
Округу рудничком . . .	16	13	10	3	4	1	47
Округу смедеревском	56	1	—	—	—	—	57
Округу тимочком	69	14	6	1	1	—	91
Округу топличком . . .	1	2	5	4	7	22	41
Округу ужичком	29	20	12	7	4	3	75
Округу чачанском . . .	7	25	26	12	5	2	77
Целој Србији	743	289	175	105	63	93	1468

III. Бројни однос општина и гласача :

У:	Има општина:	Има општина са бројем правних гласача:					
		До 100 гласача	Од 100 до 200 гласача	Од 200 до 300 гласача	Од 300 до 500 гласача	Од 500 до 1000 гласача	Преко 1000 гласача
Београду	1	—	—	—	—	—	1
Округу београдском .	95	1	17	36	28	13	—
Округу ваљевском . . .	74	1	1	22	27	23	—
Округу врањском	90	—	2	16	26	42	4
Округу крагујевачком	110	1	18	38	41	10	2
Округу крајинском . . .	75	—	23	16	25	10	1
Округу крушевачком .	87	—	10	21	43	12	1
Округу моравском . . .	126	3	33	34	40	16	—
Округу нишком	94	—	7	22	38	26	1
Округу пиротском	59	—	4	18	24	11	2
Округу подринском . . .	106	1	6	27	36	32	4
Округу пожаревачком	163	1	32	53	46	28	3
Округу рудничком	47	1	4	11	22	9	—
Округу смедеревском	57	1	12	12	11	15	6
Округу тимочком	91	—	16	22	35	15	3
Округу топличком	41	—	3	5	17	14	2
Округу ужичком	75	1	8	23	28	15	—
Округу чачанском	77	—	8	29	31	9	—
Целој Србији	1468	11	204	405	518	300	30

А. Ј. Ћ.

ПРЕДЛОГ
НОВОГ ШВАЈЦАРСКОГ КАЗНЕНОГ ЗАКОНА

(НАСТАВАК)

Трећи одељак прве књиге обухвата казну и превентивне мере сигурности.

Најкраће трајање казне робије може бити годину дана, а најдуже петнаест година. Само у случајевима које закон изреком предвиђа, робија може бити и доживотна. Ова се казна има извршавати у згради одређеној искључиво за тај циљ.

Трајање тешког затвора може бити најмање две године, а у случајевима, које закон предвиђа, пет година.

За извршење казни робије и тешког затвора важе ове опште одредбе:

1. Извршење казне може се прекинути само из важних разлога.

2. осуђеник се мора занимати радом. По могућству треба да ради такве послове, који одговарају његовим способностима, и који му стварају могућност да осигура себи издржавање у слободи.

3. Првих три месеца држаће се у самачкој ћелији. Суд и надзорна власт могу продужити задржавање осуђеника у ћелији.

4. После тога времена осуђеник има да ради у друштву са другим осуђеницима; ноћни одмор и остало време одмора проводиће у самачкој ћелији.

5. Ако је осуђеник издржао две трећине и најмање једну годину осуде, надлежна власт може га отпустити из завода, ако може узети да ће се добро владати, и ако је, према својој могућности накнадио штету, за коју је судски утврђено да је произашла његовим злочиним.

Ако је на доживотну робију осуђени злочинац издржао двадесет година казне, надлежна власт може га отпустити из завода за пет година, ако нађе да ће се добро владати.

Надлежна ће власт од чиновника заводских прибавити мишљење о превременом отпуштању осуђеника из завода.

Злоупотреби ли такав осуђеник слободу, надлежна ће га власт вратити на робију или у тешки затвор. Време, које је провео на отпусту, неће му се рачунати.

Буде ли се осуђеник добро владао за све време условног отпуста, сматраће се као коначно отпуштен.

Превентивним мерама овај предлог придаје много важности и за то им даје опширне одредбе за поступање са повратницима, поквареним и нерадним људима, као и са страсним пијаницама.

Ако неко, ко је због злочина био осуђен на казну лишења слободе и ко је већ више казни лишења слободе издржао, показује наклоности ка злочину или ка разуданости или нераду, суд га може на место казне лишења слободе упутити у нарочити завод за повратнике, који служи искључиво поправци повратника. Повратник се има оптеретити радом, и то по могућству онаквим који одговара његовим способностима и доводи га у стање, да у слободи може њиме стећи пристојно издржање.

Повратник остаје у заводу у сваком случају до истека времена осуде, а нај-

мање пет година; ако је већ један пут био у заводу за повратнике, онда остаје у њему најмање десет година. После тога времена надлежна власт може га условно отпустити за три године, ако нађе да више неће падати у злочин; о томе имају да даду мишљење и чиновници завода. После двадесет година повратник ће бити коначно отпуштен, у сваком случају.

Ако условно отпуштени повратник у току три године понова изврши злочин, суд га може понова упутити у завод за поправку повратника.

Ако условно отпуштени повратник у току три године не изврши никакав злочин у поврату, биће коначно отпуштен.

Ако се оваква пресуда не изврши у току за двадесет и пет година, постаје неважећом.

Ако је учинилац, који је због злочина осуђен на тешки затвор, разуздан или нерадник, и ако његов злочин стоји с тим у вези, а у исто време ако је способан за рад и за њ се може употребити, суд га може упутити у нарочити *васпитни завод за рад*, који служи искључиво томе циљу, а извршење казне одложити му. Суд има најпре тачно да испита његово телесно и душевно стање и да прибави гачне податке о његовом васпитању и ранијем животу.

Ко је једном већ издржао казну робије, не може се упућивати у поправни васпитни завод за рад.

Деликвент ће се обучавати у заводу таквом раду, који одговара његовим способностима и који ће му у слободи моћи служити да њиме прибавља себи пристојно издржање. Душевно и телесно образовање, нарочито занатлијско образовање, усавршаваће се путем наставе.

Ноћни одмор и остало време одмора деликвент ће проводити у самачкој ћелији. У васпитним заводима за рад не сме се трошити никакво алкохолно пиће.

Деликвент остаје у заводу најмање једну годину. После тога времена надлежна власт може га за годину дана условно отпустити, ако се може узети да је готов и навикнут на рад; о томе морају дати мишљење чиновници завода. Постаје ли он за време отпуста опет разуздан и нерадан, надлежна га власт може понова вратити у васпитни завод за рад, и тада му се не рачуна време проведено на отпусту, или може предложити суду извршење осуде. Тај предлог надлежна власт може учинити и ако се у току прва три месеца покаже, да се осуђени не може васпитати за рад.

Буде ли се условно отпуштени деликвент за све пробно време добро и приљезно владао, сматраће се као потпуно отпуштен. И казна тада отпада.

Ако се казна не изврши у току пет година, она постаје неважећа.

Кад је због злочина на затвор осуђени деликвент страсна пијаница, кад његов злочин стоји с тим у вези и кад се може претпоставити да је од тога још излечим, судија га може упутити у *завод за лечење пијаница* и извршење казне одложити му.

Суд отпушта осуђенога из завода за лечење чим оздрави. После две године

отпустиће се из завода у сваком случају. Пре то што се осуђени пусти из завода суд одлучује да ли и у колико се има још да изврши казна тешког затвора.

Тако исто суд може упутити у завод за лечење пијаница и оног страсног пијаницу, кога је ослободио од казне као неурачуњливог.

За ове случајеве суд има узети лекаре за вештаке.

Ако се пресуда не изврши за пет година, постаје неважећа.

Оповчаној казни и накнади швајцарски предлог поставио је ове принципе:

1. Судија осуђује окривљеног на новчану казну, која ће одговарати његовом приходу и имању и за коју се може претпоставити да ће према његовим личним односима бити заиста осетна казна за његов злочин.

Нико не сме бити осуђен на новчану казну коју не би био у стању платити а да то не буде на уштрб потребног животног издржања за њега и његову породицу. Ако се прилике осуђенога знатно погоршају после пресуде, судија може умерено ублажити новчану казну.

Ако је окривљени без средстава и неспособан за рад, судија ће га упутити полицијској власти за сиротињу.

2. Најмањи је износ новчане казне три динара; ако закон не предвиђа друкчије, највећи износ новчане казне може бити пет хиљада динара.

3. Судија оставља осуђеноме рок од најмање четрнаест дана и највише три месеца за исплату новчане казне. Ако осуђени нема у Швајцарској сталног места пребивања, може бити приморан, да одмах исплати новчану казну или да за њ даде потребну гаранџију.

Судија може сиромашу одобрити: да новчану казну плаћа почесно, при чему ће износ и време плаћања одређивати према стању осуђенога; или да новчану казну одреди слободним радом, нарочито за државу или општину.

У овим случајевима судија није везан за рок од три месеца.

Не плати ли осуђени новчану казну у одређеном року или је не одради, судија наређује принудно извршење ако отуда може очекивати успеха.

5. Умре ли осуђени, новчана казна отпада.

Ако неко изврши злочин из користољубља, судија га може *пored* казне лишења слободe осудити и на умерену новчану казну.

Губитак грађанске части овако је регулисан:

1. Ко је изгубио грађанску част, неспособан је у јавним стварима да гласа и да бира, а и да буде биран. Он не може бити чиновник, старалац или тотор.

2. Ко буде осуђен на казну робије, изгубиће грађанску част најмање за две, а највише за десет година.

Ко буде осуђен на тешки затвор, а дело му показује општу грубост, изгубиће грађанску част најмање за једну, а највише за пет година.

Повратник који је био у заводу за повратнике, губи грађанску част за десет година.

3. Време издржавања осуде, као и време проведено у горе поменутих специјалних заводима, неће се урачунавати.

Ако се неко злочином учинио недостојним за *родитељску* или *старалачку* власт, судија ће му је *одузети* и прогласити га неспособним за вршење родитељске или старалачке власти.

Ако је неко злочином грубо повредио дужности свога позива, заната или трговачке радње, и ако постоји и даља опасност од такве злоупотребе, судија ће му *забранити вршење позива* или *трговачке радње* најмање за једну, а највише за петнаест година. Ако је окривљени осуђен због злочина на казну лишења слободe, време издржавања осуде неће му се урачунавати у рок трајања забране.

Странац, који је осуђен на робију или на упућивање у завод за повратнике, може бити *прогнат из земље* најмање за три, а највише за петнаест година. Прогонство је извршено кад осуђеник буде коначно пуштен из завода.

Ако је осуђени условно отпуштен из завода и ако се за то пробно време добро владао, суд може обуставити прогонство из земље.

Ако се узрок извесноме злочину има приписати прекомерној употреби алкохолних пића, судија може *pored* казне да *забрани* окривљеноме *посећивање кафана* за најмање шест месеца и највише две године.

Постоји ли опасност да ће неко извршити злочин којим је претио, или ако се изда неко, ко је био осуђиван за злочин, а нарочито за злочин противу тела и живота или противу части, да има намеру да понови злочин, судија може да узме од њега *обећање да неће извршити злочин* и принудити га да за то да јемство.

Не буде ли хтео да да обећање или не даде ли злонамерно, у одређеном року, јемство које му је тражено, суд га на то може принудити *превентивним затвором*, само не дужим од шест месеца.

Изврши ли такав човек злочин у току две године од како је дао јемство, оно припада држави; у противном случају јемство се враћа особи која га је и дала.

Ако то захтева општи интерес или ако то налаже интерес повређенога, судија ће *обзнанити пресуду путем јавности*, на рачун осуђенога.

Ако је у интересу јавности или онога ко се пресудом ослобођава, судија ће наредити њено обзнанивање путем јавности на државни рачун.

Судија ће обзнанити пресуду у једном службеном листу Савеза или кантона и у једним или више новина.

Судија *одмерава казну* учиниоцу према његовој кривици; при том узима у обзир побуде за дело, ранији живот и личне односе учиниоце.

Ублажавајуће околности према овом предлогу ове су:

1. Судија може ублажити казну: ако је учинилац извршио злочин из побуда које заслужују поштовање, у тешкој невољи, под утиском тешке претње, по заповести свог претпостављеног, или

наговору личности од које је зависан;

ако је тренутно нагнан на извршење злочина због великог раздражења или увређености, којима није он дао повода; ако је доказао пристојно кајање због злочина, а нарочито ако је према својим могућностима накнадио штету коју је произвео злочином;

ако је злочин за време вођења истраге скоро имао да застари.

2. Ако је закон већ нарочито узео у обзир коју такву ублажавајућу околност, казна се више неће ублажавати.

Предлог је нарочито предвидео оквир ублажавајућу казне за случајеве кад се признаду ублажавајуће околности, и то:

Доживотна робија може се смањити: на робију не мању од десет година;

Робија не мања од десет година: на робију не мању од пет година;

Робија не мања од пет година: на робију не мању од две године;

Робија не мања од три или не мања од две године: на робију.

Робија: на тешки затвор најмањи од шест месеца и највећи од две године;

Тешки затвор не мањи од године дана: на тешки затвор не мањи од три месеца;

Тешки затвор одређеног трајања испод шест месеца: на тешки затвор;

Тешки затвор не мањи од месец дана: на тешки затвор;

Тешки затвор: на лаки затвор.

Ако судија има слободан избор између робије и тешког затвора, он ће у случају ублажавних околности изрећи тешки затвор; а може спустити и казну тешког затвора, коју је законодавац предвидео за то дело.

Овлашћује ли закон судију изреком, да ублажује казну по слободном умерењу, тада судија није везан за врсту дела и оквир казне који су предвиђени за злочин.

Ако судија има слободан избор између робије и тешког затвора, он ће изрећи робију ако је дело у опште грубо и показује покварен карактер учиниоца.

Код *инверата* постоје ове одредбе:

1. Ако је неко због злочина осуђен на казну лишења слободе, а за време дела још нису прошле три године од како је издржао казну лишења слободе већу од шест месеца или од како је на место не био у заводу за васпитавање на рад, судија ће му сразмерно повисити казну; он није везан за највећу меру казне која је предвиђена за дотично дело, али не сме прекорачити највишу законску меру те врсте казни.

2. Инострана осуда заснива поврат, ако је учинилац осуђен у иностранству за злочин, због кога би по швајцарском праву могао бити издан иностраној држави.

Ако је неко са једним или са више дела заслужио више казни лишења слободе, судија ће га осудити на казну за најтежи злочин, и ову ће сразмерно повисити. Судија може повисити највећу меру предвиђене казне но ипак највише за једну половину. При том је ограничен на законско трајање те врсте казне.

Истражни притвор може се сав или делимично урачунавати осуђеноме у казну.

Осуђенима, који су упућени у специјалне заводе, урачунаваће се у казну време бављења у тим заводима.

Кривична истрага и казна отпадају кад учинилац умре или неизлечимо душевно оболу, или кад буде помилован.

Застарелост злочина оваква је:

1. Злочин застарева:

за двадесет и пет година, ако се кажњава доживотном робијом;

за двадесет година, ако се кажњава робијом не мањом од десет година;

за петнаест година, ако се кажњава робијом не мањом од пет година;

за дванаест година, ако се кажњава робијом мањом од пет година;

за осам година, ако се кажњава робијом или тешким затвором или тешким затвором не мањим од једне године;

за четири године, ако се кажњава другом којом казном,

2. Застарелост *почиње*:

на дан кад је учинилац извршио злочиначку радњу;

ако је злочиначку радњу извршио у разна времена, на дан кад последњу радњу извршио;

кад злочин проузрокује последицу, од дана када је последица наступила;

ако злочиначко држање траје, од дана када је то држање престало.

3. Издржава ли учинилац у иностранству коју казну лишења слободе, застарелост не тече за време извршења казне.

Свака радња за извршење казне прекида застарелост.

Злочин је у сваком случају застарео, ако је редован рок застарелости прошао за једну половину.

За *застарелост казни* вреде ове одредбе:

1. Казне застаревају:

Доживотна робија за тридесет година; Робија од десет или више година за двадесет и пет година;

Робија од пет до десет година за двадесет година;

Робија мања од пет година за петнаест година;

Тешки затвор већи од једне године за десет година, и

Свака друга казна за пет година.

2. Застарелост почиње од дана осуде, а код условне осуде после пробног времена.

3. Свака радња за извршење казне прекида застарелост.

Казна у сваком случају застарева, ако је за половину прешао редован рок застарелости.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Жељан да усне у свету, Жорж Пјервил имађаше све услове да постигне успехе у друштву: беше пријатне спољашности, лаког и елегантног изражавања, и имађаше навике великог света. Сви салони републиканске аристократије отвараху му се, и њему је стајало на вољу да бира, више пута преко недеље, или да се посади за сто за којим се игра бриџ, или да преврће ноте на пијану богатих наследница.

Пјервил је најрадије посећивао милионара Лерикара, оца двеју младих, врло лепих девојака, Лусијене и Марте, које беше, истина, само сестре по оцу, али које су се ипак веома слагале. — Дакле, човек може већ да предвиди шта се догодило: обе се заљубише у галатног судију, који је био подједнако пажљив и према једној и према другој.

Међутим, Пјервил се колебао у свом избору: Лусијена, старија, изгледаше му као тица на грани, која непрестано скакуће и црквиће, док Марта беше више резервисана, са мало меланхолије, што увеличаваше чар њених очију.

Али, најзад, судија одлучи у њену корист; он је затражи и дадоше му је.

У очи верења, Марта осети изненадно слабост која не престаде одмах, што је примора да легне у постељу. Домаћи лекар, позван хитно, констатоваше, пренеражен, симптоме тровања. Он енергично предузе лечење; ало ишчезе, да се појави опет осам дана доцније, али јаче. Лекар понова дотрча, али овога пута његово лечење оста неуспешно, и Марта умре у жестоким боловима.

Сахранише је једнога мајскога дана у белој вереничкој хаљини, док се пролећна химна птичија мешала са псалмима свештениковим.

Недељу дана после укопа, један месни журнал, који је дотле ћутао из пристојности сасма појмљиве, врати се на случај ове чудновате смрти, окривљујући истражног судију да није у овој прилици вршио своју дужност; јер од две је ствари једна: или се гца Марта Лерикар, мучена неким тајним болом, сама отровала, и то је онда требало објавити; или се човек овде, што је вероватније, налази пред једним злочином, и у том случају судија је пренебрегао своју дужност што није трагао за кривцем.

Савладавши своју тугу, Пјервил нареди истрагу у кући, у којој се већ осам дана није престало с плачем; и сâм пронађе, под једим фотељом у библиотеци, један лист ишчупан из књиге, на коме се распознавало мало белог прашка, који анализом би утврђен као арсеник.

Који је апотекар продао тај прашак? Које је то чудовиште што га је купило, да би остварило своју паклену намеру?

То се брзо утврди. Лице које је продавало отров, беше лекар код кога Лерикарови обично узимаху лекове, и оно што га је купило, беше Ана, млада собарица двеју сестара.

Собарица не одрцаше куповину арсеника, намењеног, како говораше она, на утамањивање мшцева, који јој веома досађиваху у њеној собици, горе под кровом.

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

СЕСТРЕ

— Жак Ивел —

Једног снежни, мрачног јутра у јануару, стара судска кола одоше да приме са воза који је долазио из Париза, једног врло младог човека, који беше наименован за истражног судију у овој префектури.

Пјервил је скептички вртео главом.
— Реците ми, да ли сте употребили сав прахак, да бисте се отарасили тих мишева?

— А не, господине судија; остато ми је готово више од половине. Чекајте, сад ћу га потражити.

Она се брзо попе горе, потом се још брже врати, машући руком у којој је држала један празан фишек. Она викаше промуклим гласом?

— Господине... господине судија... украли су ми га!!

Пјервил се смешкаше:

— То сам и очекивао.

Не разумевајући, запита га:

— Шта мислите?

— Мислим — изговори он лагано — да сте ви тровачица.

Ана се трже. Страшне речи, које падаху на њ, учинише да јој крв узавре. Она дрхташе:

— Ви се шалите, господине, је л' те?... То је шала... само шала?

— Доста, не играјте дуже комедију... Признајте, то ће вам служити као олакшица.

— Комедија?... Признање?... Шта то значи? И наједан мах се освести.

— Дакле, истина је? Ви ме држите за тровачицу? Али зашто бих ја отровала своју госпођицу, коју сам толико волела?

— Шта ја знам!... Завист или лакомство... али ви ћете то већ објаснити противном суду. Порота ће ценити...

Ана хтеде да умакне.

Судија даде знак; два полицајца зграбише јадну собарицу...

Судије не осудише строго ову несрећницу, која из свег гласа доказиваше своју невиност. Она би осуђена на неколико година затвора.

Процес је направио сензацију. Дуго је био предмет по салонима, и док једни осуђиваху Ану, други је сажаљеваху.

Затим се говорило о другим стварима...

А идућег маја, када се указа цвеће на Мартином гробу, Жорж Пјервил венча се са Лусијеном Лерикар.

Они се љубљаху страшно, да је цео свет завидео њиховој срећи.

Три године тако прођоше у лепој и бескрајној идили. Они имађаху једно дете, које беше ишчекивано као Месија и дочекано као принц. Њихова миловања се не умножаваху — то беше немогуће — али овај малишан би за њих чист извор нових радости.

Једно вече Пјервил, враћајући се из суда раније но обично, нађе дојкињу — једну велику, пуну сељанку — поред колевке бебине, задубљену у књигу, бесумње врло интересанту.

Он узе свеску, прелиста је, и у мало што је не испусти, тако му рука дрхташе: приметио је да књизи недостаје један лист, лист који је ишчупан.

Он однесе књигу, која је била Лусијенина, у свој кабинет. Ту нађе он међу старим актима лист у који беше увијен арсеник. То беше лист који је ишчупан из те књиге. Једна му сумња, ужасна сумња, проструја кроз главу. Он покуша да је одагна, али не успеде.

У томе тренутку отворише се врата и Лусијена се појави. Она му пружи усне да их пољуби, али је он одгурну сурово.

Исправљен пред њом у судијској пози, он је запита:

— Ово је твоја књига, Лусијено?

Она погледа књигу, и рече:

— Па да, пријатељу.

— Дакле, ти си ишчупала овај лист?

И како она, бледа у лицу, не одговараше, он навали, такође страшно блед:

— Дакле, ти си украла арсеник оној јадној Ани, ти си га завела у ову хартију? Ти си отровала своју сестру?

Она покуша да слаже, али је он гледао тако оштро, тако проницљиво, да она признаде, гушећи се:

— Јест, ја сам скривила, ја сам убила моју сестру... Ох! опрости... опрости! Ја сам те волела, волела до лудила. Кад сам видела да ти њу више волиш, и да мени, презрено, остаје да живим животом пуним суза и мукa, учинило ми се да је то неправдо... да ми је Марта отела мој део земаљског раја... Тада, ја не знам шта се догодило у мени. Једна жеља, јача од мене, стави ми отров у руке... ја га изручих у шољу теја... једанпут... двапут... Ја сам погрешила... скривила!..

Он јој добади оштро:

— Одлазите, одлазите!... Ви ме ужасавате!

Она изађе, очију унезверених, покрета непрестано преклињућих.

Кад остаде сам, Пјервил мету лист који је кривца прописао у свежањ акта, потом хитну књигу у камин где она изгоре. Свршивши ову неопходност, он дохвати са стола слику свога чеда и хтеде да је пољуби; али је одмах одбаца далеко од себе: то беше плод једне неваљале креатуре, то гадно дете.

Из једне фијоке извади револвер, па без оне слабости која чини да у таквом часу и најхрабрији оклевају, просвира куршум себи кроз слепо око.

С француског.

ПОУКЕ И УПУТИ

I

Одлука опште седнице касац. суда

Увреда нанета неком лицу у приватној кући на слави јавна је увреда кажњива по § 213. казн. зак., а не проста увреда кажњива по § 357. т. 2. казн. зак.

Л. С. био је оптужен првостеп. суду за округ београдски, што је на слави у кући В. М. нанео увреду разним погрдним изразима М. жени Ж. А. Првостепени је суд по свршеном ислеђењу овога предмета нашао: да у томе, што је оптужени изговорио погрдне речи за тужитељицу у кући В. М. стоји дело увреде из тачке 2. § 357. казненог закона, јер место, на коме је оптужени изговорио увредљиве речи, нема карактер јавнога места по П. одељ. § 210. казн. зак., те да би увреда била јавна и казнима по § 213. крив. закона.

Према томе налазећи да је ово дело, као проста увреда, застарело, првосте-

пени суд је оптуженога решењем својим од 27. октобра 1909. год. Бр. 38065, пустио испод суђења.

По жалби заступника приватне тужитељице, касациони суд је у I. одељењу свом решењем од 23. новембра 1909. год. Бр. 13068, поништио решење првостепеног суда за округ београдски а са разлога:

»Кад је и сам суд нашао, да је сведоцбom сведока у смислу § 229. крив. суд. поступка утврђено, да је оптужени Л. говорио тужитељици такве речи, које се као увреда части појављују, и кад је то, по сведоци сведока, било на слави у кући В. М., онда је суд погрешно, кад је узео, да ово није било на јавном месту, те да по томе не постоји јавна увреда из § 213. већ увреда иступне природе из тач. 2. § 357. казн. зак.«

»Опште је познат обичај, да се о слави скупља код свечара више света, па како је ислеђењем утврђено, што и суд констатује помен. решењем својим, да је тужитељици увреда нанесена у таквој прилици о слави и пред гостима, то се мора узети, да је увреда нанесена на месту тада отвореном и сваком госту слободном, а то значи да је дакле јавно учињена, јер на славу може доћи сваки ко припада реду свечаревом, и онда кад се овде увек скупља више света, јавност се у томе састоји, што су сви они, који на славу долазе, могли чути инкриминоване погрдне изразе, па су и чули они који су се тада ту десили, те је тако тужитељица тада пред њима била предмет грдне исмевања и вређања.«

Првостепени суд за окр. београдски није усвојио помен. примедбе касационог суда, већ је са повраћајем акта дао следеће противразлога:

»Разлози са којих првостепени суд остаје на гледишту, да у радњи оптуженог стоји кривично дело из тач. § 357. крив. зак., а не дело из § 213. крив. зак. поред оних изнетих у решењу Бр. 38065 следећи су:«

»1.) Што §§ 213. и 357. тач. 2. подједнако квалификују дело увреде, само што казну опредељују с обзиром на то: да ли је дело учињено на јавном сваком приступачном месту или на ком другом месту.«

По § 210 крив. зак. под јавним местима разумеју се само она места, која су свима приступачна, као и јавне скупштине у која се ни у ком случају не могу убројати приватни домови појединих грађана.«

»Кад је Уставом чл. 15. стан проглашен за неповредим, онда се он има сматрати у најстрожијем смислу речи за приватно место у који никоме непозвано не може приступ слободан. Кад то стоји, онда тиме што се у стан приватног лица скупи више људи не може се стан прогласити за јавно место.«

»Према овоме не стоји разлог касационог суда, да је опште познат обичај, да се скупља код свечара више света, и да је тада кућа свечарева отворена и сваком госту слободна, јер на славу може доћи сваки ко припада реду свечаревом. На против опште је позната ствар, да

на славу долазе само званице, гости, које домаћин нарочито позива и његова ближа фамилија *дакле да ни о слави кућа свечарева није јавно место.*⁴

„Суд налази, да ни из тога што су сви они, који на славу долазе могли чути инкриминоване погрдне изразе, па су чули они који су се тада десили не може увредама дати карактер јавне увреде, јер се све увреде и јавне и приватне могу једино доказивати сведоцима, писменима и ликовима, те би онда по гледишту касационог суда све вербалне увреде части биле једино и искључиво јавне увреде, а то законодавац није хтео.“

Према овим противразлозима касациони суд у својој општој седници од 19. децембра 1909. год. расмотрио је акта, примедбе и противразлоге, па је решењем својим Бр. 14452 усвојио примедбе свога I. одељења као на закону основане, а противразлоге првостеп. суда одбацио, и препоручио суду, да по примедбама поступи.

II

Мишљење опште седнице касац. суда

По чл. 108. зак. о непосредној порези држава за наплату пореза и приреза може имати првенства у наплати без обзира на порески објект од кога долази дуговани порез само онда, кад су, ма и за рачун кога приватног заложног или личног повериоца, продата сва добра дужникова иначе само за порез и прирез, који дугује продати део имања.

G. Министар Правде у акту своје од 19. јануара 1909. год. навео је, да је чл. 108. зак. о непосредној порези у својој примени разнолико тумачен од стране судских и административних власти: тако прве — судске — су власти узимале, да се ово право првенства државе у наплати односи само на случајеве кад је продато целокупно имање извесног дужника, а не и онда, кад је продат само извешан део имања, и да у овом последњем случају држава има право првенства наплате само за онај порез, који пада на продати део имања. Док су напротив административне власти мишљења, да држава има права првенствене наплате за целокупан порез и остало и онда, кад није продато целокупно имање већ само један део.

И због овако разног тумачења г. Министар правде помен. актом је и тражио да му касациони Суд да своје мишљење о правном значају и домаћају чл. 108. зак. о непосредном порезу, а на име о томе: *„да ли држава има права првенствене наплате за целокупан порез и порез извесног дужника и онда кад је продат само један део његовог имања, или јој на против то право припада само онда, кад је продато дужниково целокупно имање, а да у случају делимичне продаје имања држава има права првенствене наплате само за порез и прирез, који дугује продати део имања?“*

Према овом тражењу касациони суд у својој општој седници од 17. фебруара 1909. год. састављеној по тач. 2. § 16. свога устројства, узео је у оцену и прочуи ово питање, па је нашао:

Да је овде у питању разумевање прве алинеје члана 108. закона о непосредном порезу, која гласи:

„Право државно на наплату пореза и приреза, као и на трошкове око пописа и продаје, у свима случајима првенствено је, и искључује све друге повериоце, без обзира на њихова обезбеђења.“

Касациони суд мисли, да би погрешно било узети да речи: *у свима случајевима* које су ту употребљене, значе: без обзира на порески објект од кога је дуговани порез, било да је овај баш од продатог или ма ког другог добра дужникова. Да би такво разумевање било погрешно, казује сам горе наведени законски текст, у коме се речи: *у свима случајима*, налазе одмах затим објашњење речима: *без обзира на њихова* (т. ј. других поверилаца) *обезбеђења*. И онда смисао овог законског наређења тај је: да држава за дуговани порез и прирез *од продатог добра* увек има првенствено право у наплати из продајне цене тога добра било да има на том добру и заложног приватног повериоца или не, и, ако га има, било да је његова залога ранија од пописа за рачун наплате државног пореза или допнија, или, најпосле, да исто добро није ни узимано у попис за рачун наплате пореза и приреза државног. Да за дуговани порез и прирез и од осталих добара дужникових држава има првенство у наплати из продатог добра, потребно је, да је по времену пописа на продатом добру била ранија од приватног заложног повериоца на истом добру.

Поред тога што се овако разумевање управно намеће самим наведеним законским текстом, кад се овај пажљиво чита, оно једино одговара и добром правном поретку, којег мора бити кад је питање о реду у наплати из новаца од неког продатог добра. Јер ако би се као смисао закона узело оно прво, по нахођењу касационог суда погрешно, разумевање, изашло би, да заложни поверилац, за чији је рачун добро продато, код сигурне своје залог врло често не добија ништа за своје измирење, и да буде упућен на друга добра дужникова и тиме у наплати са свим изједначен са осталим личним, незаложним повериоцима дужниковим, а то значи да, на штету своју, шта више побољшава положај ових у наплати њиховој, пошто је из његове залог измирен и порез који та друга добра дужникова дугују и за који би они били дужни допустити држави првенствену наплату.

Држава за наплату пореза и приреза може имати првенства у наплати без обзира на порески објект од кога долази дуговани порез само онда, кад су, ма и за рачун кога приватног, заложног или личног повериоца продата сва добра дужникова, јер после тога држави не остаје ништа из чега би се могла за порез наплатити, а закон, баш тиме што у случајевима горе наведеним упућује државу за наплату пореза на друга добра дужникова, казује, да у случају, кад дужник никаквих добара више нема, не допушта, да држави *пропадне* порез на корист приватних поверилаца.

Наравно да под продајом, о којој је реч у чл. 108. закона о непосредном порезу, има се разумети само јавна продаја, јер у случају кад порески дужник сам продаје или на другог преноси своје непокретно добро, вреди наређење чл. 100 зак. о непосредном порезу, по коме је продавац или уступитељ дужан доказати да, без разлике пореских објеката, ништа, осем последњег четворомесеца у тој години, не дугује држави на име пореза и приреза.

М. Л. Р.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине конаревске, актом својим Бр. 2158, пита:

„Част је суду учтиво замолити Уредништво, да у своје првом наредном броју изволи дати обавештења за следеће:

По последњој измени и допуни чл. 107. став 5-ти закона о непосредној порези, заштићено је земљоделцу, да му се за наплату дужне порезе не може продати извесно земљиште, као и један пар теглеће стоке; два вола, односно две теглеће краве итд. итд.

Па на случај, где се деси да порески дужник има само једно грло, онда сме ли му се у попис узети и продати за наплату порезе?“

— На ово питање одговарамо:

Постављајући ограничење у чл. 107. закона о непосредном порезу шта се земљораднику не може узети у попис за наплату пореза, законодавац је имао намеру да земљорадника не лиши стоке потребне за пољопривредне послове.

Тиме, што је тамо набрајао само парове, не говорећи ништа о јединкама, он није имао намеру да пољопривредника казни што увек нема пар ове или оне стоке, и да дозволи продају кад је само једно грло, него је хтео да каже колики је највећи број заштићен.

Према овоме, не сме се узимати у попис и продати за порез макар било само једно грло, јер пољопривредник може често пута, да се послужи и једним грлом било путем спреге, позајмице било како друкчије; а лакше му је, у осталом, набавити једно грло него два.

II

Суд општине баричке, актом својим Бр. 32, пита:

„У чл. 105. в. последњи одељак закона о општинама стоји, да пензионари за време службе у општини немају права на пензију.

Моли се уредништво за обавештење: да ли се ова одредба односи само на оне пензионаре, који су са службом у општини београдској, или то важи за све општине у Србији.“

— На ово питање одговарамо:

Члан 105. закона о општинама (измене од 24. децембра прошле године), поставља услове за општинеке часнике у целој

земљи, у колико оделито не говори о општини београдској, па се, по томе, последњи став односи на све општине у Србији, јер није изречно речено да то важи само за београдску општину, нити би се, у осталом, нашло разлога за један такав изузетак.

Према овоме, пензионари, ма у којој општини они били, немају право на пензију док су у општинској служби.

III

Суд општине витановачке, актом својим Бр. 75. пита:

„1. У измењеном члану 86. тач. 6. закона о општинама стоји, да општински одбор бира пуномоћнике како за заступање пред судом у општинским споровима, тако и за остале специјалне општинске послове, и даје им потребно пуномоћје.

У чл. 51. ставу трећем, стоји опет оваква одредба: „У случају избора варошких и селских кметова или пуномоћника, сматра се за изабраног“ итд.

Према овоме настаје питање: да ли ће избор, који учи одбор према чл. 86. тач. 6. морати да одобрава и збор, и ако то треба, онда шта ће бити кад збор неће да бира исто лице, које је изабрао одбор, ма да му је он већ и пуномоћје дао?

2. У овој општини има око шездесет правних гласача, који имају земље преко Мораве, дакле у другој општини, и тамо плаћају порез на исто.

По распореду бр. 6, они у овој општини не плаћају толико пореза и приреза, да би имали право гласа на општинском збору, али кад би им се урачунао и онај порез, што га плаћају на своја имања преко Мораве, они би имали право.

Настаје питање: сме ли суд да урачуна и онај порез, што га плаћају на имања у другој општини, па да им призна право гласа и уведе их у гласачки списак, наравно кад пореским књижицама докажу количину тога пореза, јер закон о томе не говори ништа; и

3. По члану 32. тачка 3. под II, немају право гласа на општинском збору, они, који су у затвору или притвору за злочинства или преступе поменуте у тачкама 1. и 2. ове законске одредбе.

У закону се ништа не вели, да ли имају право гласа они, који су судским решењем стављени под суд а бране се из слободе.

Потребно је знати: имају ли они право гласа или не, јер у овој општини има шест лица која су стављена под суд а бране се из слободе?“

— На ово питање одговарамо:

1. Питање ово није ни мало спорно, и суд га је, види се, учинио само зато, што није прочитао све измене и допуне закона о општинама од 24. децембра прошле године.

Јер да је то учинио, онда би видео, да чл. 86. т. 6. говори о пуномоћницима кад је у питању заступање целе општине, било у каквом спору, било у каквој другој потреби, без обзира да ли је општина састављена из једног или више места.

Међутим, чл. 51. говори о случајевима кад се бирају сеоски пуномоћници или оних вароши, који чине општину са још

којим селом, који имају да заступају засебне интересе села или вароши, а не целе општине.

На пример: једна општина, која је састављена из једне вароши и једног села, има да води спор са суседном општином о синору или чему другом. У том случају пуномоћника бира одбор.

Али, ако ово село, које је у саставу варошке општине, има да води парницу баш са оном вароши, у чијем је саставу, због утрине или чега другог, онда оно бира за себе пуномоћника на сеоском састанку, а варош опет на своје варошском — чл. 56., 57. и 58. закона о општинама.

Пуномоћија, која издаје одбор, морају бити утврђена полицијском влашћу или неспорним судијом, а пуномоћства варошких и селских пуномоћника издаје општински суд на основу чл. 58. последњег става;

2. Члан 30. зак. о општинама тражи да неко у опште плаћа најмање 15 динара непосредног пореза са сталним државним прирезом, па да има право гласа.

Да ли је тај порез везан за имање само у једној или више општина, закон, истина, не говори ништа, али кад он изречно није условио да мора бити само из једне општине, него поставио опште правило о количини пореза, онда се мора узети у обзир и онај порез, који се плаћа у другим општинама.

Према томе, кад год извршен грађанин докаже пореском књижицом или уверењем, да плаћа порез и на страни (друга општина) па његов порез из места са овим другим озноси 15. динара, њега треба увести у гласачки списак и признати право гласа.

Под сталним државним порезом рачуна се прирез од 75%, о коме говори чл. 76. закона о непосредном порезу; и

3. Чланом 32. тачке 3. закона о општинама (измене од 24. децембра прошле године) одузето је право гласа онима, који су у затвору или притвору за кривце, о којима говоре тачка 1. и 2. поменуте законске одредбе, односно да су у затвору или притвору за дела злочинства или преступе који повлаче губитак грађанске части.

Према овоме, кад год је неко под судом за дела, која не повлаче притвор и из слободе се брани он има право гласа.

На против немају право гласа они, који су под судом за злочинства или бешчастеје преступе, а налазе се у слободи по томе, што су пуштени на јемство по § 170. кривичног судског поступка.

IV

Деловођа општине језерске, у срезу деспотовачком, пита:

„По члану 102. закона о шумама, за штету, коју учине малолетници, лица под стрателством, слуге, шегрти, калфе и радници, одговорни су родитељи, стараоци, газде, мајстори, и то само онда, ако нису над својим подчињеним вршили довољан надзор. У том случају они ће се заједнички са кривцима осуђивати на плаћање накнаде штете и осталих трошкова. Та ће се осуда наплатити од њих онда, ако

кривци нису у стању да плате или никако или од части.

Према јасном и изричном наређењу овога законског прописа, родитељ мора бити за свога малолетног сина, а остали заостала у овоме законском наређењу поменута лица, осуђени од стране надлежне власти ако нису водили над њима довољан надзор, па тек онда да се наплата од оца — односно родитеља, стараоца, газде, итд. изврши, иначе кад они нису изречно осуђени, или није имало места осуди, наплата се од њих тражити не може, а још мање да се из њихова имања продајом изврши, кад је случај да осуђени није у стању да плати, као што пом. законског наређење говори.

Ослањајући се на ову јасну законску одредбу, ја сам као деловођа суда, по једном предмету, где је син, који је са оцем у задрузи, а још малолетан, и нема никаквог имања, па још ни оног о коме говори § 517. кривичног закона, издао са судом и одбором уверење о немаштини, и то послао начелнику ср. деспотовачког, ради окончања предмета наплате по његовој осуди.

Начелник среза актом својим од 9. септембра пр. год. Бр. 13.039, — под писмом извршног писара, наредио је општинском суду, да наплату по чл. 102. закона о шумама изврши од оца осуђеног малолетника, и новац пошаље.

По тој наредиби, суд је позвао оца осуђеног, потражио наплату, и он је одговорио на протоколу саслушања да нема новца, нити у опште пристаје да плати ову наплату свога сина, наводећи још и то: да није на то осуђен.

Према изговору оца осуђеног, суд је под потписом председничким и деловође, вратио предмет начелнику среза, позивајући се на чл. 102. закона о шумама, налазећи: да нема места наплати од оца осуђеног, кад није на то осуђен, и да суд у томе случају не сме да изврши наплату, јер би као извршна власт, кад би продају извршио, учинио кривицу казним судски, § 122. кривичног закона.

Начелник среза актом својим од 18. децембра пр. год. Бр. 19.997, вратио је понова предмет суду с позивом на чл. 105. закона о шумама, који о наплати и не говори, и понова наредио да се наплата од оца осуђеног изврши и ако није осуђен, јер наводи, он мора по томе законом наређењу штету да плати.

Према оваквом стању ствари, ја молим уредништво да што пре преко листа одговори:

Сме ли се наплата вршити по предмету горосече од родитеља итд. које чл. 102. закона о шумама предвиђа, кад нису на то осуђени или не, и ко би био одговоран, кад би наплату општински суд по наредиби начелника среза продајом од родитеља итд. извршио, суд или начелник среза, ако уопште може бити и какве кривице кад се ствар судски поведе.“

— На ово питање одговарамо:

У члану 102. закона о шумама предвиђа се, да ће за штету, коју учине малолетници и остали, бити одговорни родитељи, стараоци итд. али само тада, ако

се утврди да над својим подчињенима нису вршили довољан надзор.

Да ли су, пак, они вршили „довољан надзор“, и да ли они треба да плате штету, то има да цени она власт, која осуду изриче, и да у пресуди изречно каже, да да ће они платити штету, ако се она не може наплатити од оних, који су учинили кривницу.

Кад пресудом надлежне власти није расправљено и то, да ће они одговарати за штету, онда никаква власт не сме ову од њих ни наплаћивати.

Према томе и захтев начелника среза деспотовачког, да се ова наплата изврши из имовине оца осуђеног, не одговара закону.

Како по чл. 28. Устава, сви органи одговарају за своја незаконита дела без обзира на то, чију су наредбу вршили, то би и суд одговарао кад би извршио продају имовине родитеља, који није изречно осуђен на плаћање штете.

Како, опет, с друге стране суд стоји пред захтевом надзорне власти да се то изврши, то суд нека учини употребу од § 13. закона о чиновницима грађанског реда, на ако надзорна власт ипак остане при своје захтеву, онда нека суд узме имање у попис и пошаље попис надзорној власти да она сама врши продају.

V.

Деловођа општине велико-лукањске пита:

„По чл. 105. закона о општинама, за председника општине, у општинама које имају преко 1000 пореских глава, може бити изабран сваки онај, ко поред свију осталих услова буде и писмен.“

Како општина моја, у којој сам ја општински деловођ, има преко 1000 пореских глава, и како дознајем да се за кандидате спремају лица, која су писмена само толико, што могу подписати своје име и презиме, а друго да пишу и читају не могу, то имам част најпонижније умолити уредништво за објашњење у следећем:

1. Могу ли се кандидовати на и бирати за општинског председника, у општинама које имају преко 1000 пореских глава, лица, која могу само своје име подписати и ништа више, и може ли се такво лице за писмено сматрати или не;

2. Како ће се писменост кандидатова доказивати, да ли се уз кандидатску листу треба донети доказ о писмености кандидата и какав ће тај доказ бити, а поред тога како ће се доказивати писменост кандидата који су самоуци, а школу нису учили; и

3. Ако првостепени суд приликом потврде кандидатских листа, доказ о писмености кандидатској не тражи, већ листу потврди и без тога доказа, онда где се и на који начин треба протестовати за поштовање предње законске одредбе, ако за председника општинског буде изабрано неписмено лице или полуписмено, и какав се доказ уз учњени протест о неписмености изабраног лица треба поднети?“

— На ово питање одговарамо:

Кад је у члану 105. закона о општинама постављен и тај услов, да у општинама преко 1000 пореских глава председници буду још и писмени, онда се хтело постићи то, да тако велике општине имају на челу своје управе људе, који ће својим интелектуалним особинама бити изнад других.

Ту се у истини замишљала писменост, која би пружила гаранције за правилно разумевање и примену закона, за разумно газдинство у општини, за боље вршење послова и стижање општинских интереса итд.

То се, видимо, све морало претпоставити кад је унесен онај услов о писмености, и на свесним грађанима лежи дужност да тој тежњи одговоре при кандидацији личности за председнике.

Али, како се једна законска одредба не може увек тумачити само по ономе, шта је могао бити крајњи циљ законодавца њеним стварањем, него се мора водити рачуна и о начину, на који је та намера изражена, онда се у овом случају мора допустити могућност и другачијег разумевања ове законске одредбе.

То се мора допустити у толико пре, што закон није изречно обележио степен писмености ни по броју свршених школа, ни по чему другом, него је речју „писмен“ узео најобичнији појам и значај те речи.

Узимајући, пак, обичан значај те речи, ми као писменог човека морамо сматрати сваког оног, који уме да чита и пише, макар то било у најужим границама овога посла.

Према овоме, кад год неко има основне појмове из писања и читања, узима се да је писмен.

Од тога се могу изузети само они, који су научили само да напишу своје име и презиме, а не знају ништа више.

Писменост ова може се доказивати или свршеном школом, или тиме, што ће кандидат сам написати пристанак у смислу чл. 53. д. закона о општинама, ако не би утврдио лекарским уверењем да је болошћу спречен да ово учини.

Листа се у опште не сме потврдити кад нема писменог пристанка, али ако би првостепени суд ипак учинио ту погрешку, те не би тражио доказе о писмености, онда то може бити разлог да се изјави жалба на избор и тражи његов уништај, којом ће приликом надлежне власти наћи начин да утврде је ли дотични писмен у смислу закона или не.

VI.

Деловођа општине мокро-горске у срезу златиборском пита:

„Грађани општине, у којој сам ја деловођа, намерни су да кандидују за председника једно лице, које се налази у државној служби, а које није члан ове општине, и ако је одавде родом, јер плаћа порез у општини, у којој је са службом.“

Да не би било какве грешке молим за обавештење: може ли ово лице бити бирано за председника општине кад није њен члан и нема га у азбучном списку, као и може ли оно бити бирано док не да

оставку на државну службу, ако да пристанак да ће државну службу напустити чим избор буде оснажен?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 53. под г. закона о општинама за председника, кметове и одборнике узимају се пуноправни чланови оне општине, за коју се избор врши.

Пуноправни су, пак, чланови општине они, који су за такве признати по чл. 16. закона о општинама и уведени у глачке спискове (чл. 30., 53., 71. и 105. поменутога закона).

Према овоме, лица која као државни службеници живе у другим општинама, не могу бити бирана за председника, јер нису чланови општине.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Богољуба Сијића, осуђеника нишког казненог завода, чију смо потерницу изнели у 51. и 52. броју од прошле године, ухватио је начелник среза косаничког, те је према томе престала потреба за даљим његовим тражењем. — Акт Управе нишког казненог завода Бр. 162.

ПОТЕРЕ

Стеван Миленковић, војник 1 чете 1 батальона 3. пешадијског пука, који је био послани код свог командира, побегао је из команде ноћу између 15. и 16. овог месеца и том приликом украо своје командиру 700 динара у развој монети. Он је родом из Алдинца у срезу заглавском, стар 22 године, висок, без браде и бркова, добро развијен; на левој руци има свеже ране од пецковања, у одећу је грађанском, а говори добро и румунски. — Делеша начелства округа пиротског Бр. 1221.

Бождар К. Васић, бивши књиговођа „Механско-Кафанске Задруге,” као што смо у прошлом броју јавили, одговара код кварта

теразијскога за проверу Задрузи у суми од 32.000 динара. Износи се сада фотографија Бождарева ради лакшег проналаска. — Акт кварта теразијског Управе града Београда Бр. 420.

Светозар Живковић, осуђеник нишког казненог завода, чију слику износимо, побегао је са рада 19. тек. м-ца. Он је родом из Градишта у срезу белопаланачком, стар 28 година, средњег раста, црне косе и бркова, црне масти, у црном, сукненом сељачком оделу са шајкачом

гани, који су у 1901. години становали у Лапушници у срезу власотиначком, решењем првостепеног лесковачког суда стављени су под суд за дело из § 114. закона о шумама, али се до сада никако нису могли пронаћи, нити им се зна место пребивања, те се у циљу

незваног госта, који се после три-четири дана и појавио, само не ноћу како се очекивало, већ у недељу 17. тек. месеца управо у подне, када је свет обично повучен због ручка. Крадљивац је као и увек дошао на задња врата из дворашта, калаузом окренуо и изгуроа кључ из браве, али тако да не испадне сасвим из браве и направи лупу, већ да остане висећи о брави. По том је калаузом отворио врата, ушао у дућан, отворио две фијоке, узео из њих један део ситна новца и таман када је хтео да изађе искочи преда њ са напереним револвером још раније у радњи прикривени полицајац, подвикнувши му: Стој, нећеш више!

Пренеражени крадљивац једва је дошао к себи. Одмах је одведен у кварт, где се утврдило да је то **Франц Бушић**, столарски радник, једна бедна индивидуа, како га и сама слика приказује.

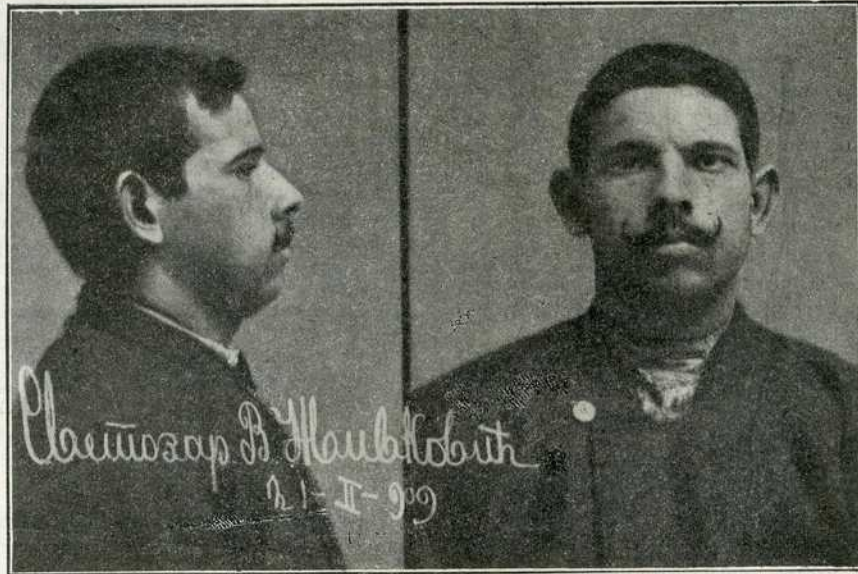
Франц је признао да је пре тога још три пута крао новац из те радње, остављајући увек по један део новца у фијоци, да газди не би пало у очи, те да и доцније стално може долазити и крадуцати.

Стар је око 58 година, али још крепак, само услед пића зануштен. По занимању је столарски радник, али у последње време није ништа радио. Он вели да није раније никад ни за шта осуђиван.

Ако би ко што знао о Францу, што би ишло у прилог истраге која се води противу њега, моли се да то достави најближој полицијској власти било усмено или писмено.

Т Р А Ж И С Е

Милорад Ристић, столарски шегрт, који је 17. овог месеца отумарао из Београда, до сада се није вратио својој кући. Он је стар 12 година, сув, косе смеђе и кратко шишане, очију црних. На себи има два копорана од војничке чоје, један модар а други пепељав, и на глави шајкачу такође од пепељаве чоје. — Акт Управе града Београда Бр. 2477.

на глави и опанцима на ногама. На левом образу има седам белега од опекотина. — Денеша нишког казненог завода Бр. 180.

Непознати крадљивци ноћу између 15. и 16. овог месеца, пробили су зид на дућану Василија Здравковића, трговца из Крушевца и из истог украли: 60 динара никленог новца, већином бугарског; 18 кутија дувана по 0·80 динара; 80 кутија по 0·50 динара; 10 кутија цигарета од 100 комада по 2·25 динара кутија; једну кутију папира од 0·20 динара и 3 кутије папира од 0·5 динара. — Денеша начелства округа крушевачког Бр. 562.

Гвозден Н. слуга, родом из Крагујевца 17. овог месеца покрао је свога господара **Макса Фрајмана**, јеврејског свештеника из Београда, и том приликом однео му: 15—16 динара у сребру; два женска златна претена; један мали женски златан сат, са два капка; четири старинска сребрна мушка сата, без капка, и своју служитељску исправу. Он је стар 22—24 године, црномањаст, сувоњав, ћосав у оделу поабаном са качкетом на глави. — Акт Управе града Београда Бр. 2333.

Војислав Јанковић, родом из Крушевца, одговара код кварта савамалског за просту крађу. Он је стар 18—20 година, плав, ћосав, замукнује кад говори; у оделу је грађанском. — Акт Управе града Београда Бр. 2120.

Ђорђе Радисављевић, Циганин, који одговара за опасну крађу, побегао је из притвора начелника среза лесковачког. Он је родом из Доњих Матејевца у срезу нишком. По занимању је ковач, стар 20 година, омален, црномањаст, врло малих, црних бркова, усана веома забобљаних; од одела има на себи: капут и подеране чакшире, на глави шубару и на ногама опанке. — Денеша начелника среза лесковачког Бр. 1250.

Маринко Драгутиновић, стар 29 година, **Влајко Лазаревић**, стар 32 године, **Драгутин Ристић**, стар 24 године, **Ђорђе Јанковић**, стар 50 година, и **Стеван Ђорђевић**, стар 23 године, — сви скитачки Ци-

њихова проналаска износи ова потерница — Акт првостепеног лесковачког суда Бр. 37881.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за свима побеглим личноствима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуते властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или денеша.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре неколико дана **Радован Јевтовић**, бакалин београдски у Краљ Милановој улици преко пута од хотела „Лондона“, представио је кварту

терацијском, како је приметно да неко лице ноћу долази у његов дућан и поткрада га.

По тој представи старешина кварта одредио је стражу, која је у радњи чекала на

Нека све полицијске и општинске власти живо потраже нестало лице и пронађено упуте именованој власти, која је тражење захтевала.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА